

กลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริต

Refusal strategies of Thai politicians in responding questions about corruption

นุชารัตน์ มุงคุณ

Nucharat Mungkun

คณะอักษรศาสตร์ Faculty of Arts

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University

Corresponding author email: nukku61@gmail.com

Received: April 21, 2025 Revised: July 15, 2025 Accepted: July 15, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริตตามแนวคิดเรื่องการรักษาหน้าตนเองของจีน (Self-politeness; Chen, 2001) หลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ (The cooperative principle; Grice, 1975 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2566) และกลยุทธ์การหลีกเลี่ยงทางภาษาของโซวานเนค (linguistic avoidance strategies; Chovanec, 2020) จากข้อมูลการสัมภาษณ์แบบไม่ได้จัดเตรียมของสื่อมวลชนในช่วงรัฐบาลของนายกรัฐประยุทธ์ จันทร์โอชา วาระดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557 จนถึงวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2566 ต่อ 1 คลิปวิดีโอในฐานข้อมูลของเว็บไซต์ยูทูบ (www.youtube.com) เป็นข้อมูลที่ประกอบด้วยคำถาม-คำตอบของผู้สื่อข่าวและนักการเมือง จำนวน 30 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่านักการเมืองไทยใช้กลวิธีการปฏิเสธ 5 กลวิธีหลัก และกลวิธีย่อย 12 กลวิธี ได้แก่ 1) การกล่าวปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา กลวิธีย่อย คือ 1.1) การกล่าวคำแสดงการปฏิเสธซ้ำ และ 1.2) การใช้รูปภาษาแสดงการปฏิเสธอย่างชัดเจน 2) การกล่าวปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมา กลวิธีย่อย คือ 2.1) การให้ข้อมูลที่ดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้อง 2.2) การไม่ให้ข้อมูลตามที่ต้องการในบริบทนั้น 2.3) การใช้ความกำกวม 2.4) การใช้อุปสรรค และ 2.5) การถามคำถามกลับ 3) การปฏิเสธการตอบคำถาม กลวิธีย่อย คือ 3.1) การใช้ถ้อยคำปฏิเสธการให้ข้อมูล และ 3.2) การใช้ถ้อยคำบังคับให้บุคคลอื่นเป็นผู้ให้ข้อมูล 4) การไม่ตอบคำถาม และ 5) การหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบ กลวิธีย่อย คือ 5.1) การเปลี่ยนมุมมองจากร้ายให้กลายเป็นดี 5.2) การไม่สามารถยอมรับได้ด้วยหลักฐาน และ 5.3) การทำให้ตนเป็นฝ่ายถูก โดยใช้เพื่อวัตถุประสงค์การรักษาหน้าตนเองเป็นหลัก รวมทั้งเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือและคล้อยตามถ้อยคำที่นำเสนอว่าตนเองไม่ได้กระทำความผิดนั้น เพื่อเลี่ยงความรับผิดชอบจากคำพูดของตนเอง เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสารที่ตนเองต้องการจะสื่อได้ทันทีว่าไม่ได้ทำความผิด เพื่อหลีกเลี่ยงการยอมรับความผิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริต เพื่อลดความเสียหายหรือควบคุมความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการพัวพันเรื่องทุจริต ตามลำดับ ผลการศึกษาในภาพรวมสะท้อนให้เห็นกลยุทธ์การสื่อสารของนักการเมืองไทยในการจัดการกับประเด็นความทุจริต ซึ่งมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความโปร่งใสทางการเมือง

คำสำคัญ: กลวิธีการปฏิเสธ, นักการเมืองไทย, การตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริต

Abstract

This research aims to study the refusal strategies employed by Thai politicians when answering questions about corruption, drawing on Chen's concept of face-saving, Grice's cooperative principle (1975, as cited in Natthaphon Phanphothong, 2023), and Chovanec's linguistic avoidance strategies. The data, consisting of 30 question-answer samples from unscripted interviews of politicians by journalists during Prayut Chan-o-cha's premiership (August 24, 2014 – March 20, 2023), were collected from YouTube. The study identified five main refusal strategies and twelve sub-strategies used by Thai politicians: 1) Direct refusal (with sub-strategies of repeating refusal expressions and using explicit refusal language); 2) Indirect refusal (with sub-strategies of providing seemingly irrelevant information, withholding requested information, using ambiguity, using metaphors, and asking counter-questions); 3) Refusal to answer (with sub-strategies of using words to refuse information and using words to indicate others as information providers); 4) Non-response; and 5) Avoiding commitment to the answer (with sub-strategies of reframing the negative into positive, being unacceptable by evidence, and making oneself right). These strategies are primarily used for face-saving purposes, as well as to persuade listeners to believe and accept that they did not commit the offense, to avoid responsibility for their words, to enable listeners to immediately understand the message that they did not commit the offense, to avoid admitting corruption-related offenses, and to reduce or control damage that may occur from involvement in corruption, respectively. Overall, the findings reflect the communication strategies of Thai politicians in dealing with corruption issues, which is important for enhancing political transparency.

Keywords: Refusal Strategies, Thai politicians, Responding to Questions about Corruption

1. บทนำ

การปฏิเสธถือเป็นกลวิธีที่เป็นแนวทางในการแก้ต่างอย่างหนึ่งของนักการเมืองไทย ใช้ในการหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับการยอมรับความผิด เช่นเดียวกับการขอโทษ คัมพ์ (Kampf, 2009) กล่าวว่า การขอโทษเป็นวิธีการหนึ่งที่จะกู้คืนสถานภาพของการเป็นผู้มีสำนึกดีให้กลับคืนมา และเป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อกู้ภาพลักษณ์ของนักการเมืองในกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การเลือกที่จะกล่าวคำขอโทษผ่านสื่อสาธารณะแทนที่จะกล่าวคำปฏิเสธอาจไม่ใช่ทางเลือกที่ดีมากในทุก ๆ กรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่นักการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริตที่มีการตั้งข้อกล่าวหา หรือมีการตัดสินแล้วก็ตาม เพราะการขอโทษอาจไม่สามารถช่วยให้นักการเมืองชนะคดีความนั้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของประเทศไทยทางด้านภาษาไทยของ ประไพพรรณ พิงฉิม (2559) แสดงให้เห็นว่าการขอโทษของนักการเมืองไทยมีความแตกต่างจากการขอโทษของคนทั่วไป กล่าวคือเป็นการขอโทษที่ไม่ยอมรับผิด เพื่อไม่ให้ความผิดนั้นส่งผลกระทบต่อการทำงานในวงการการเมืองของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนักการเมืองเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด และต้องเข้าสู่กระบวนการตัดสินพิจารณาคดีตามกฎหมาย เนื่องจากกลัวว่าจะถูกติดตามจากสื่อมวลชน และเสี่ยงที่จะถูกหยิบมาเป็นประเด็นโจมตีทางการเมืองซ้ำ ๆ จากคู่แข่งทางการเมือง รวมทั้งคำขอโทษนั้นสามารถใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ (Benoit, 1997)

อย่างไรก็ดี งานวิจัยของต่างประเทศทางด้านการสื่อสารในภาวะวิกฤต (Crisis communication) ส่วนใหญ่มักจะมุ่งศึกษาวิธีการขอโทษของนักการเมืองเมื่อเกิดเรื่องอื้อฉาว ตัวอย่างเช่น การศึกษาการขอโทษของผู้นำทางการเมืองที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างการขอโทษของอดีตนายกรัฐมนตรีบิล คลินตัน ของสหรัฐอเมริกา หลังการเกิดข่าวอื้อฉาวทางเพศ (García, 2011) การศึกษาการขอโทษของอดีตนายกรัฐมนตรีบารัค โอบามา จากเหตุการณ์ลัทธิฆราวาสชาวเซฟาร์ดี (Sephardi Jews) ในอดีต (Liebersohn et al., 2004) และการศึกษาการขอโทษทางการเมืองตามแนวคิดวัฒนธรรม กรณีศึกษาสถานการณ์ความขัดแย้งในประเทศอังกฤษจากสงครามอิรัก (Harris et al., 2006) ส่วนงานวิจัยในอดีตทางด้านภาษาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ศึกษาเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ทางการเมือง มักจะใช้กรอบการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสนทนาวิเคราะห์ จิตวิทยาสังคม วัจนปฏิบัติศาสตร์ และการวิเคราะห์ปริศนาการสื่อสารมวลชน (Ekström, 2015) โดยมุ่งศึกษาวิธีการความสุภาพเพื่อการรักษาน้ำตนเองของนักการเมือง ประเด็นศึกษาหลัก คือ คู่ถ้อยคำถาม-ตอบ และกลวิธีการตอบคำถาม (ฐิตาภา คูประเสริฐ และ สมชาย สำเนียงงาม, 2559; ฐิตาภา คูประเสริฐ, 2560; นิจจาภา วงษ์กระจ่าง, 2545; วรวรรณ เพ็ชรกิจ, 2549; ศุภจิตา เทียมสมบูรณ์, 2541)

จากตัวอย่างงานวิจัยทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศข้างต้น บริบทหรือสถานการณ์การสื่อสารไม่ใช่ประเด็นที่งานวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้น แต่กลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองเมื่อมีการถามที่เกี่ยวข้องกับ “เรื่องทุจริต” ซึ่งส่งผลกระทบต่อความโปร่งใสทางการเมืองโดยตรงและกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกของประชาชนได้ง่าย นักการเมืองจะต้องอาศัยกลวิธีการปฏิเสธที่มีลักษณะเฉพาะตัว และแตกต่างจากการตอบคำถามในเรื่องทั่ว ๆ ไป

หากพิจารณาตามมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ การปฏิเสธเป็นส่วนที่ 2 ของคู่ถ้อย ขึ้นอยู่กับว่าส่วนที่ 1 เป็นวัจนกรรมใดบางกรณีก็อาจไม่ได้คุกคามหน้าผู้ฟัง (Brown & Levinson, 1987) สอดคล้องกับแนวคิดของโชวานเนค (Chovanec, 2020) ที่เห็นว่า แนวคิดเรื่องหน้าโดยเฉพาะการรักษาหน้าผู้ฟัง อาจไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในการสัมภาษณ์ทางการเมืองที่มีการเผยแพร่ผ่านสื่อสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้สัมภาษณ์ของนักการเมืองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวทางการเมือง (Political scandal talk) เพราะสื่อมวลชนเชื่อว่าสามารถถามคำถาม

ที่เป็นการคุกคามหน้าผู้ให้สัมภาษณ์ได้ เพราะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยที่นักการเมืองก็จะไม่โจมตีผู้สัมภาษณ์ด้วยความรุนแรง ในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามตอบคำถามที่มีลักษณะเป็นการหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบด้วย อย่างไรก็ตามนักการเมืองก็มีสิทธิ์แก้ต่าง และบางกรณีทั้งสองฝ่ายอาจตกลงกันมาก่อนก็ได้ ในบริบทการสัมภาษณ์ผ่านสื่อสาธารณะของนักการเมืองเคลย์แมน (Clayman, 2001) อธิบายว่า นักการเมืองจะต้องมีการจัดการเปลี่ยนแปลงวิธีการตอบคำถามและการต่อต้านหรือการปฏิเสธที่จะตอบคำถาม เพื่อควบคุมความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการตั้งคำถามที่มีลักษณะไม่เป็นมิตรของผู้สื่อข่าว หากนักการเมืองเลือกที่จะตอบคำถามโดยตรงไปตรงมาอาจกระทบต่อหน้าที่การงานและเสี่ยงต่อการเสียชื่อเสียงได้ อย่างไรก็ตาม การให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนของนักการเมืองก็สามารถทำให้พวกเขากลายเป็นจุดสนใจและเป็นช่องทางในการนำเสนอตนเองไปพร้อม ๆ กับการปกป้องภาพลักษณ์ทางสาธารณะของตนเองเพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ (Ekström, 2015)

ด้วยเหตุนี้การศึกษาทวิวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริตผ่านสื่อสาธารณะจึงน่าสนใจว่านักการเมืองจะใช้ทวิวิธีการปฏิเสธอย่างไรในเรื่องอื้อฉาวทางการเมืองที่ประชาชนทั่วประเทศรับรู้เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจของประชาชนต่อการปกครอง และความรับผิดชอบทางการเมือง (Political accountability) (Basinger & Rottinghaus, 2012) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นเรื่องทุจริตที่นักการเมืองต้องชี้แจงคือ 1) เรื่องความประพฤติส่วนตัวที่ไม่เหมาะสม และ 2) เรื่องการบริหารงานหรือนโยบายสาธารณะที่ประชาชนเห็นว่าเป็นเรื่องทุจริต โดยใช้แนวคิดการรักษาหน้าตนเองของเฉิน (Chen, 2001) หลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ (Grice, 1975 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2566) และกลยุทธ์ การหลีกเลี่ยงทางภาษาของโซวานเนค (Linguistic avoidance strategies;)(Chovanec, 2020) ซึ่งจะช่วยให้มององค์ความรู้ในการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นและบริบทของการสัมภาษณ์ทางการเมือง รวมถึงข้อมูลการตอบคำถามของนักการเมืองไทยที่มีลักษณะเฉพาะ อาจไม่สามารถอธิบายทวิวิธีการปฏิเสธที่พวกเขาเลือกใช้ได้ด้วยกรอบแนวคิดใดกรอบแนวคิดหนึ่งที่ตายตัวบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทวิวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริตโดยมีคำถามการวิจัยว่า นักการเมืองไทยเลือกใช้ทวิวิธีการปฏิเสธทั้งการปฏิเสธการตอบคำถามและปฏิเสธประเด็นที่ถูกกล่าวหาแบบใดบ้าง และทวิวิธีการปฏิเสธเหล่านั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการสื่อสาร โดยผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการสัมภาษณ์ของสื่อมวลชน เสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน และส่งเสริมความโปร่งใสในการสื่อสารทางการเมือง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาทวิวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริต

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทวิวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริตกับวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

3. ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ขอบเขตของการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้มาจากข้อมูลการตอบคำถามของนักการเมืองไทยจากสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบไม่ได้จัดเตรียมในเว็บไซต์ยูทูบ (www.youtube.com) กล่าวคือ รูปแบบการสัมภาษณ์ชวนให้คิดว่าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ทราบเกี่ยวกับหัวข้อหรือประเด็นคำถาม ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้สัมภาษณ์ และไม่ทราบเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ ก่อนการสัมภาษณ์ แต่ข้อเท็จจริงไม่อาจรู้ได้ว่าผู้สัมภาษณ์และนักการเมืองรู้กันก่อนหรือไม่ โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหา

คือ คำถามของผู้สื่อข่าวต้องถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริตที่ได้รับความสนใจจากสาธารณชน แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ 1) เรื่องความประพฤติส่วนตัวที่ไม่เหมาะสมหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม และ 2) เรื่องการบริหารงานหรือนโยบายสาธารณะที่ประชาชนเห็นว่าเป็นเรื่องทุจริต หรือมองว่าก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง (สมบัติ จันทรวงศ์, 2549) โดยที่ลักษณะของคำถามจะต้องมีลักษณะที่ไม่เอื้อให้นักการเมืองตอบ เป็นการถามในสถานการณ์หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวทางการเมือง หรือมาจากการตั้งสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์ด้านลบ การตอบคำถามจึงมักจะเป็นการตอบสนองต่อคำถามที่ไม่อยากตอบ (dispreferred response) (Chovanec, 2020; Clayman, 2001; Ekström, 2009) และในส่วนของคำตอบจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อยองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง คือ 1) การกล่าวปฏิเสธแบบตรงไปตรงมา คือ การปรากฏรูปภาษาแสดงการปฏิเสธ 2) การกล่าวปฏิเสธแบบไม่ตรงไปตรงมา โดยพิจารณานัยของคำตอบปฏิเสธด้วยกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ สำหรับงานวิจัยนี้จะพิจารณาลักษณะของการตอบคำถามของนักการเมือง คือ การปฏิเสธการตอบคำถาม และการไม่ตอบคำถามด้วยขอบเขตด้านเวลา คือ ผู้วิจัยเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์เฉพาะในช่วงรัฐบาลของนายกประยุทธ์ จันทร์โอชา วาระดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557 จนถึงวันที่ 20 มีนาคม 2566 ได้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 30 กรณีตัวอย่าง แบ่งเป็นประเด็นเรื่องละ 15 ตัวอย่าง ระยะเวลาการสัมภาษณ์แต่ละครั้งไม่เกิน 10 นาที รวมระยะเวลาประมาณ 300 นาที

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

3.2.1 ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ทางการเมือง การตอบคำถามของนักการเมือง การรักษาหน้าตนเอง หลักการความร่วมมือในการสนทนา และการหลีกเลี่ยงทางภาษา

3.2.2 สืบค้นข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจากฐานข้อมูลเว็บไซต์กูเกิล (www.google.com) โดยใช้คำค้นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางกฎหมายของนักการเมือง เช่น ข้าราชการสมัยประยุทธ์ คดีตักนักการเมืองเพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมก่อนว่าในช่วงระยะเวลาที่เก็บข้อมูลมีประเด็นข่าวอะไรบ้างที่มีการรับรู้จากสาธารณชนในวงกว้าง

3.2.3 สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) กล่าวคือ พิจารณาคัดเลือกเฉพาะข่าวที่อยู่ในขอบเขตด้านเนื้อหาและขอบเขตด้านเวลาที่กำหนด โดยใช้ชื่อนักการเมืองที่เกี่ยวข้องกับข่าวนั้น ๆ ไปค้นหาในเว็บไซต์ยูทูบ (www.youtube) กำหนดคำค้นเป็นชื่อของนักการเมืองคนนั้น ๆ เว้นวรรค 1 ครั้ง และตามด้วยคำว่า “ปฏิเสธ” “คดี” “ข้อหา” เช่น ปริณญา ปฏิเสธ โดยมีวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) คัดเลือกข่าวที่มีเนื้อหาและเวลาที่มีการเผยแพร่ผ่านสื่อตามขอบเขตด้านเนื้อหาและด้านระยะเวลา ถ้าเป็นประเด็นข่าวเดียวกันและผู้สื่อข่าวมีการสัมภาษณ์นักการเมืองคนเดียวกันจะสุ่มเลือกการสัมภาษณ์จากแหล่งเดียว ไม่นับการสัมภาษณ์ซ้ำ โดยพิจารณาคัดเลือกจากจำนวนยอดการเข้าชมที่สูงที่สุด 2) สืบค้นรายละเอียดของแต่ละข่าวจากฐานข้อมูลไอคิวนิวส์คลิป (iQNewsClip) เพื่อให้ได้รายละเอียดของข่าวอย่างสมบูรณ์ครบทุกแง่มุม ผู้วิจัยจะพิจารณาเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์อื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ที่รายงานข่าวเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้รายละเอียดของข่าวครอบคลุมทั้งในเรื่องเนื้อหาและกลุ่มบุคคลนักการเมืองที่เป็นข่าวโดยไม่เน้นเฉพาะนักการเมืองคนใดคนหนึ่ง ที่สื่อให้ความสนใจเท่านั้น ได้จำนวนการสัมภาษณ์แบบไม่ได้จัดเตรียมเกี่ยวกับเรื่องทุจริตที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นทั้งหมด 60 เรื่อง ดังตารางที่ 1 ผู้วิจัยคัดเลือก 30 เรื่อง โดยใช้เกณฑ์ด้านเนื้อหา คือ เป็นการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่องความประพฤติส่วนตัว และเรื่องการบริหารงานหรือนโยบายสาธารณะ และ มีความเกี่ยวข้องกับการถูกกล่าวหาจากนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม การถูกตั้งข้อกล่าวหาทางกฎหมาย หรือการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล 3) สืบค้นคลิปวิดีโอจากฐานข้อมูลเว็บไซต์ยูทูบโดยเลือกเฉพาะคลิปที่สมบูรณ์ ซึ่งจะต้องมีเสียงสัมภาษณ์หรือได้ยินเสียงคำถามของผู้สื่อข่าวและเสียงคำตอบของนักการเมือง โดยจะไม่เลือกคลิปที่ตัดเสียงคำถามของผู้สื่อข่าวออกไปหรือคลิปที่มีเฉพาะเสียงตอบคำถามของนักการเมืองมาศึกษา และ 4) ในส่วนของคำตอบจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย

องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง คือ 4.1) การกล่าวปฏิเสธแบบตรงไปตรงมา คือ การปรากฏรูปภาพแสดงการปฏิเสธ
4.2) การกล่าวปฏิเสธแบบไม่ตรงไปตรงมา โดยพิจารณานัยของคำตอบปฏิเสธด้วยกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ

ตารางที่ 1 ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องทุจริตในช่วงวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557 จนถึง วันที่ 20 มีนาคม 2566

ที่	ประเด็น/สถานการณ์	วันที่มีการเผยแพร่	
		ปี	วัน-เดือน
1	กรณีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครตอบกระแสวิพากษ์วิจารณ์เรื่องประสิทธิภาพของกล้องซีซีทีวี (CCTV)	2558	21 สิงหาคม
2	กรณีนักการเมืองถูกศาลฎีกาวินิจฉัยว่าครอบครองที่ดินที่เป็นเขตป่าสงวน	2560	12 กุมภาพันธ์
3	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการตอบประเด็น “องค์กรนักเรียนแล้ว” รวมตัวกันประท้วงหน้ากระทรวงพร้อมประกาศข้อเรียกร้อง		20 สิงหาคม
4	กรณีนักการเมืองฝ่ายความมั่นคงถูกตั้งคำถามถึงความหละหลวมที่ปล่อยให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี หลบหนีออกนอกประเทศ		25 สิงหาคม
5	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมถูกกระแสต่อต้านจากสังคมประเด็นการปิดเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ชื่อดัง		3 พฤศจิกายน
6	กรณีคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ขยายระยะเวลาการแบ่งเขตเลือกตั้งถูกมองว่าเป็นการแทรกแซงเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง		20 พฤศจิกายน
7	กรณีรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งลงมติชี้ขาดคุณสมบัติรัฐมนตรี	2561	5 มิถุนายน
8	กรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาจำคุกนักการเมือง 2 ปี โดยไม่รอลงอาญา ฐานเคยออกพาสปอร์ต ให้นายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี	2562	20 มิถุนายน
9	กรณีนายกรัฐมนตรีถูกตั้งคำถามจากสื่อมวลชนในประเด็นรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560 ว่าเป็นการสืบทอดอำนาจหลังการรัฐประหาร		12 มีนาคม
10	กรณีรองนายกรัฐมนตรีถูกพาดพิงจากเว็บไซต์ต่างประเทศว่าเป็นหนึ่งในบุคคลที่ร้ายวาระดับเศรษฐกิจของทวีปเอเชีย		24 เมษายน
11	กรณีนักการเมืองลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเพื่อประกาศจุดยืนของตนเองที่ไม่สนับสนุน พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี		5 มิถุนายน

ตารางที่ 1 ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องทุจริตในช่วงวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557 จนถึง วันที่ 20 มีนาคม 2566 (ต่อ)

ที่	ประเด็น/สถานการณ์	วันที่มีการเผยแพร่	
		ปี	วัน-เดือน
12	กรณีนักการเมืองถูกวิจารณ์การแต่งกายไว้มากเกินไปไม่ตรงตามธรรมเนียมปฏิบัติ ในการเข้าร่วมประชุมสภา	2562	5 มิถุนายน
13	กรณีนักการเมืองถูกนายกรัฐมนตรืประกาศตัดความเป็นพี่เป็นน้องเนื่องจากอภิปรายพาดพิงถึงว่ามีอำนาจและโกงการเลือกตั้ง		26 กรกฎาคม
14	กรณีนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลถูกพรรคฝ่ายค้านตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับการกล่าวคำถวายสัตย์ปฏิญาณของคณะรัฐมนตรี โดยใช้ถ้อยคำไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา 161 บัญญัติไว้		2 สิงหาคม
15	กรณีสื่อของประเทศออสเตรเลียนำเสนอข่าวของนักการเมืองว่าเคยรับโทษจำคุกในเรือนจำออสเตรเลียจากความผิดฐานสมรู้ร่วมคิดกับแก๊งอาชญากรลักลอบนำเข้าและค้าเฮโรอีน		11 กันยายน
16	กรณีนักการเมืองถูกตั้งข้อสงสัยว่าปลอมใบปริญญาบัตรวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก		14 กันยายน
17	กรณีรองนายกรัฐมนตรีตอบประเด็นรัฐบาลพัวพันคดีเหมืองทอง อัครา		30 ตุลาคม
18	กรณีรองนายกรัฐมนตรีใช้อำนาจปรามนักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล	2563	15 มกราคม
19	กรณีนักการเมืองเคยถูกลบชื่อออกจากการเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปี พ.ศ. 2542		6 กันยายน
20	กรณีประธานคณะก้าวหน้าตอบประเด็นที่เข้ารับทราบข้อกล่าวหาละเมิดมาตรา 112	2564	30 มีนาคม
21	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขถูกกลุ่ม “หมอไม่ทน” ลงชื่อถอดถอน		26 เมษายน
22	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขตอบประเด็นการเลื่อนฉีดวัคซีนไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้ประชาชนออกไปเนื่องจากวัคซีนไม่เพียงพอ		4 มิถุนายน
23	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขตอบประเด็นบันทึกการประชุมเกี่ยวกับวัคซีนไฟเซอร์หลุด หลังพบข้อโต้แย้งการฉีดไฟเซอร์เข็มที่ 3 ให้บุคลากรทางการแพทย์		5 กรกฎาคม
24	กรณีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการไม่ลงพื้นที่ไฟไหม้โรงงานกิ่งแก้ว		6 กรกฎาคม
25	กรณีนักการเมืองถูกตั้งข้อสงสัยต่ออภิปรายไม่ไว้วางใจจากฝ่ายค้านว่าเป็นรัฐมนตรีเสเพล		18 สิงหาคม

ตารางที่ 1 ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องทุจริตในช่วงวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557 จนถึง วันที่ 20 มีนาคม 2566 (ต่อ)

ที่	ประเด็น/สถานการณ์	วันที่มีการเผยแพร่	
		ปี	วัน-เดือน
26	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ตอบกระแสที่ไทยถูกผู้สื่อข่าวซีเอ็นเอ็น (CNN) รายงานข่าวว่าส่งถุงมือยางใช้แล้วไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา	2564	25 ตุลาคม
27	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาตอบประเด็นศิลปิน “ลิซ่า” ที่ไม่สามารถมาร่วมงานคอนเสิร์ตวอนปีใหม่ตามแผนได้		29 ตุลาคม
28	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ตอบประเด็นมี ส.ส. พรรคฝ่ายค้านโปรยข้าวสารในสภาช่วงกระทูถามสดเกี่ยวกับปัญหาราคาข้าวตกต่ำ		4 พฤศจิกายน
29	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานตอบเกี่ยวกับอัตราการว่างงานวิกฤตในช่วงสถานการณ์โควิด		2 ธันวาคม
30	กรณีนักการเมืองที่เป็นสมาชิกพรรคและอดีตรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ถูกตั้งคำถามจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับการลาออกจากพรรคทั้ง ๆ ที่เป็นสมาชิกพรรคมายาวนานถึง 30 ปี		6 ธันวาคม
31	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตอบประเด็นมีกระแสข่าวการปกปิดการตรวจพบเชื้อโรค ASF ในสุกร		14 มกราคม
32	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานตอบประเด็นสหพันธ์การขนส่งทางบกแห่งประเทศไทยเรียกร้องให้รัฐบาลตรึงราคาน้ำมันดีเซล		8 กุมภาพันธ์
33	กรณีนักการเมืองพัวพันข้อหาข่มขืนกระทำชำเรา และกระทำอนาจารต่อหน้าธารกำนัล		18 เมษายน
34	กรณีรองนายกรัฐมนตรีตอบประเด็นถูกเสนอให้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนนายกรัฐมนตรีคนเดิมเพื่อยุติอำนาจบริหารของนายกรัฐมนตรีประยุทธ์ จันทร์โอชา	2565	30 เมษายน
35	กรณีนายกรัฐมนตรีตอบประเด็นมีการเสนอเงินให้ สส.พรรคเล็กฝ่ายรัฐบาลเพื่อให้ลงมติโค่นตนเองให้ออกจากตำแหน่ง		6 พฤษภาคม
36	กรณีมีคลิปเสียงหลุดของนักการเมืองที่ใช้คำพูดข่มขู่ทำร้ายร่างกายทนายชื่อดัง		30 พฤษภาคม
37	กรณีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครถูกนายศรีสุวรรณ จรรยา เลขธิการสมาคมพิทักษ์รัฐธรรมนูญยื่นร้องเรื่องป้ายหาเสียงต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งคัดค้านไม่ให้รับรองตำแหน่ง		31 พฤษภาคม
38	กรณีนายกรัฐมนตรีตอบประเด็นบริหารงานผิดพลาดในระหว่างการดำรงตำแหน่ง 8 ปี และมีการเสนอให้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีสำรอง		15 มิถุนายน

ตารางที่ 1 ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องทุจริตในช่วงวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557 จนถึง วันที่ 20 มีนาคม 2566 (ต่อ)

ที่	ประเด็น/สถานการณ์	วันที่มีการเผยแพร่	
		ปี	วัน-เดือน
39	กรณีหัวหน้าพรรคเพื่อชาติไทยตอบประเด็นไลน์หลุดที่มีภาพพร้อมลายเซ็นเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการรับเงินจากรัฐบาล	2565	23 กรกฎาคม
40	กรณีนักการเมืองถูกครหาว่าซื้อตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเล็ก		24 กรกฎาคม
41	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขตอบประเด็นที่มีผู้เสียชีวิตจากนโยบายการเปิดเสรีกัญชา		26 กรกฎาคม
42	กรณีนักการเมืองถูกนักแสดงตลกชื่อดังวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเวลาในการทำงาน		31 กรกฎาคม
43	กรณีนายกรัฐมนตรีตอบในประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่		5 สิงหาคม
44	กรณีศาลพิพากษาคัดสินนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดให้ตัดสิทธิ์ทางการเมืองพร้อมชดเชยค่าเสียหายการเลือกตั้ง		6 สิงหาคม
45	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตอบประเด็นที่ได้คะแนนเสียงอภิปรายไม่ไว้วางใจมากที่สุด		1 กันยายน
46	กรณีนักการเมืองถูกยื่นฟ้องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในคดีประมุขโครงการสร้างโรงพักทดแทน และโครงการก่อสร้างอาคารที่พักตำรวจ		20 กันยายน
47	กรณีสมาชิกวุฒิสภามีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับชาวเมียนมาที่ถูกตำรวจไทยจับเรื่องในเรื่องเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดและฟอกเงิน		22 กันยายน
48	กรณีรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมตอบคำถามเกี่ยวกับสาเหตุเบื้องหลังเหตุการณ์ตำรวจกราดยิงที่จังหวัดหนองบัวลำภู		6 ตุลาคม
49	กรณีนายกรัฐมนตรีและสมาชิกพรรคพลังประชารัฐตอบประเด็นรับเงินบริจาคเป็นจำนวนเงินสามล้านบาทจาก “ตู้ห่าว”		28 ตุลาคม
50	กรณีหัวหน้าพรรคภูมิใจไทยตอบประเด็นสมาชิกพรรคแถลงข่าวประกาศสงครามกับชมรม “แพทย์ชนบท”		2 พฤศจิกายน
51	กรณีนายกรัฐมนตรีตอบประเด็นถูกวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุนของรัฐบาลที่ให้ชาวต่างชาติเป็นเจ้าของที่ดินว่าเป็นนโยบาย “ขายชาติ		2 พฤศจิกายน
52	กรณีนักการเมืองถูกตั้งคำถามจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับเหตุผลของการย้ายพรรค จากพรรคประชาธิปัตย์ย้ายไปพรรครวมไทยสร้างชาติ		10 พฤศจิกายน

ตารางที่ 1 ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องทุจริตในช่วงวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557 จนถึง วันที่ 20 มีนาคม 2566 (ต่อ)

ที่	ประเด็น/สถานการณ์	วันที่มีการเผยแพร่	
		ปี	วัน-เดือน
53	กรณีนายกรัฐมนตรีถูกศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบธรรมในการดำรงตำแหน่ง	2565	1 ธันวาคม
54	กรณีนายกรัฐมนตรีตอบประเด็นสื่อมวลชนตั้งฉายาสะท้อนภาพการทำงานของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาลว่า “หน้ากากคนดี”		27 ธันวาคม
55	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมตอบประเด็นสังคมตั้งคำถามเกี่ยวกับราคาป้ายสถานีกลางบางซื่อ	2566	4 มกราคม
56	กรณีหลานชายของนายกรัฐมนตรีเกี่ยวข้องกับคดี “ตู้ห่าว”		6 มกราคม
57	กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมตอบประเด็นการถูกร้องจากศาลปกครองคดีทุจริตรถไฟฟ้ามหานครสายสีส้ม		11 มกราคม
58	กรณีนักการเมืองถูกอดีตนักการเมือง นำภาพประธานบริหารสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ทำท่าทางคล้ายกำลังเตะหัวหน้าพรรคภูมิใจไทย		1 มีนาคม
59	กรณีนักการเมืองถูกมองว่าเป็นคนดังสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์มาร่วมงานกับพรรครวมไทยสร้างชาติ		2 มีนาคม
60	กรณีรองหัวหน้าพรรคภูมิใจไทยตอบประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเอกฉันท์ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ในฐานะเลขาธิการพรรคหยุดปฏิบัติหน้าที่จากคดีชุกหั่น		7 มีนาคม

3.4.4 พิจารณาย้ายถอดเสียงการถามและการตอบเป็นตัวอักษร จำนวน 2 ผลัดขึ้นไป ซึ่งเป็นการถามในประเด็นหรือแก่นความเดียวกัน โดยคำถามที่สองเป็นการถามเพื่อถามย้ำหรือขยายคำถามจากคำถามผลัดที่ 1 วิธีการถอดเสียงในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเน้นกลวิธีการปฏิเสธที่นักการเมืองเลือกใช้ในการตอบคำถามจึงไม่ใช่สัญลักษณ์การถอดเสียงตามแบบงานด้านสนทนาวิเคราะห์ โดยการถอดเสียงจะยึดตามหลักการเขียนในภาษาเขียนแทนการเขียนตามการออกเสียง จะมีการสะกดคำตามหลักภาษาเขียน และใช้การเว้นวรรคแทนจังหวะการหยุดพูด ส่วนอวัจนภาษาของผู้ตอบคำถาม ผู้วิจัยจะเขียนแสดงในเครื่องหมายวงเล็บ ตัวอย่างกลวิธีการไม่ตอบคำถาม เช่น

คำถาม: ท่านนายกได้ถามพลเอกประวิตรไหมครับเรื่องนายกสำรองอะครับ

คำตอบ: ... (เดินหนีออกจากวงสัมภาษณ์)

(กรณีการบริหารงานและนโยบาย: นายกรัฐมนตรีบริหารงานผิดพลาดในระหว่างดำรงตำแหน่งระยะเวลา 8 ปี)

3.5.5 การตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ผู้วิจัยคัดเลือกประเด็น/สถานการณ์ในการสัมภาษณ์จากการสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ทางการเมืองของนักการเมืองในเรื่องทุจริตหรือเรื่องอื้อฉาวทางการเมือง (สมบัติ จันทรวงศ์, 2549; Basinger & Rottinghaus, 2021; Page & Hansson, 2024) และให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษาไทย จำนวน 3 ท่านตรวจสอบเนื้อหาและการแบ่งประเด็น/สถานการณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.3.6 วิเคราะห์กลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริตตามแนวคิดเรื่องแนวคิดการรักษาหน้าตนเองของเฉิน (Chen, 2001) หลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ (Grice, 1975 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2566) และกลยุทธ์การหลีกเลี่ยงทางภาษาของโชวานเนค (Chovanec, 2020) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริตกับวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร โดยพิจารณาจากกลวิธีรูปภาษาตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ ที่มีคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะและวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาวิธีต่าง ๆ ไว้ร่วมกับปริบทแวดล้อมนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ จากนั้นสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

3.4 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยปรับใช้กรอบแนวคิดการรักษาหน้าตนเองของเฉิน (Chen, 2001) หลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ (Grice, 1975 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2566) และกลยุทธ์การหลีกเลี่ยงทางภาษาของโชวานเนค (Chovanec, 2020) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 แนวคิดความสุภาพต่อตนเองหรือการรักษาหน้าตนเองของเฉินมีแนวคิดพื้นฐานมาจากบราวน์และเลววินสัน แต่ให้ความสนใจต่อการรักษาหน้าของผู้พูดมากกว่าผู้ฟัง บุคคลต้องพยายามเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการคุกคามหน้าของตนเอง (Self-Face-Threatening Act: SFTA) มี 4 กลวิธี แต่ละกลวิธีจะเลือกใช้ตามระดับการเสียหน้าจากน้อยไปหามากตามลำดับ 1-4 ได้แก่

- 1) การกล่าวอย่างตรงไปตรงมา (Baldly)
- 2) กลวิธีการปรับแก้ถ้อยคำ (With redress) หรือการใช้ถ้อยคำเพื่อลดน้ำหนักความเสี่ยงที่จะคุกคามหน้าตนเอง
- 3) กลวิธีไม่ตรงประเด็น (Off record) วิธีการนี้เป็นกลวิธีที่ผู้พูดตั้งใจจะไม่ทำตามหลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ 4 ข้อ คือ หลักปริมาณ (Maxim of quantity) หลักคุณภาพ (Maxim of quality) หลักสัมพันธ (Maxim of relation) และหลักคุณลักษณะ (Maxim of manner)

- 4) การไม่กล่าวถ้อยคำใด ๆ หรือกลวิธีการยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง (Withhold SFTA)

ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดของเฉินมาช่วยในการอธิบายเกี่ยวกับการปฏิเสธของนักการเมืองในการสัมภาษณ์สื่อมวลชนที่ต้องคำนึงถึงหน้าหรือภาพลักษณ์ของตนเองให้ดูน่าเชื่อถือในสายตาประชาชน

3.4.2 หลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ทำให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างถ้อยคำและความเข้าใจที่เกิดจากการกล่าวถ้อยคำกับเจตนาในการสื่อสาร และช่วยตอบคำถามสำคัญ คือ ผู้ฟังทราบความหมายที่ผู้พูดต้องการสื่อได้อย่างไร ไกรซ์เสนอว่ามีหลักการที่ผู้ร่วมสนทนาคำนึงถึง เรียกว่า หลักการความร่วมมือในการสนทนา (The cooperative principle เรียกโดยย่อว่า CP หรือ The maxims of conversation) ประกอบด้วยข้อตกลง 4 ข้อ ได้แก่

- 1) หลักปริมาณ แบ่งเป็น (1) ให้ข้อมูลตามที่ต้องการ (ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสนทนานั้น)
- (2) ข้อมูลเกินกว่าที่ต้องการ
- 2) หลักคุณภาพ ให้ข้อมูลที่เป็นจริง แบ่งเป็น (1) ไม่พูดสิ่งที่เชื่อว่าเป็นเท็จ (2) ไม่พูดสิ่งที่ไม่มีหลักฐานเพียงพอ
- 3) หลักสัมพันธ พูดแต่เรื่องที่เกี่ยวข้อง
- 4) หลักคุณลักษณะ พูดให้ชัดเจน แบ่งเป็น (1) เลี่ยงภาษาที่ไม่ชัดเจน (2) เลี่ยงความกำกวม (3) พูดให้กระชับ (เลี่ยงภาษาฟุ่มเฟือย) (4) เรียบเรียงให้เป็นระเบียบ

นอกจากนี้ไกรซ์ชี้ให้เห็นว่าการที่ผู้ร่วมสนทนาไม่ทำตามหลักการความร่วมมือในการสนทนามีอยู่ หลายลักษณะ

ได้แก่ (1) การละเมิดหลักการ (Violating a maxim) ได้แก่ การที่ผู้ร่วมสนทนาละเมิดหลักการข้อใดข้อหนึ่งข้างต้น เช่น การโกหก การทำให้คู่สนทนาเข้าใจผิด (2) การไม่ให้ความร่วมมือ (Opting out) ได้แก่ การที่ผู้ร่วมสนทนาสื่อว่าไม่อยากให้ความร่วมมือ เช่น ผู้พูดอาจกล่าวว่าตนไม่สามารถพูดอะไรเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้ ฯลฯ (3) การยอมละเมิดหลักการข้อหนึ่งเพื่อเคารพอีกข้อหนึ่ง (Being faced by a clash) เช่น ผู้พูดยอมละเมิดหลักปริมาณโดยให้ข้อมูลแก่คู่สนทนาไม่เพียงพอ เพราะต้องการเคารพหลักคุณภาพหรือก็คือผู้พูดไม่ให้ข้อมูลที่ตนไม่มีหลักฐานสนับสนุน (4) การไม่เคารพหลักการเพื่อสื่อความหมายเป็นนัย (Flouting a maxim หรือ Exploiting a maxim) คือ การที่ผู้พูด “ใช้ (Exploiting)” การไม่เคารพหลักการเพื่อวัตถุประสงค์ในการสื่อสารบางอย่าง หรือก็คือการสื่อ “ความหมายเป็นนัยสนทนา”

ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดของกรอบอธิบายลักษณะการตอบคำถามของนักการเมืองเมื่อต้องการปฏิเสธในการตอบคำถามผู้สื่อข่าว พวกเขาเลือกที่จะใช้การไม่เคารพหลักการความร่วมมือในการสนทนาเพื่อวัตถุประสงค์ในการสื่อสารบางประการ หรือต้องการสื่อความหมายเป็นนัยสนทนาว่าอย่างไร

3.4.3 แนวคิดการหลีกเลี่ยงทางภาษาของโซวาเนคตั้งข้อสังเกตกับการตอบคำถามของนักการเมืองในบริบทของการสัมภาษณ์ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาว ซึ่งการใช้รูปแบบคำถามของผู้สื่อข่าวอาจเป็นการกระทำที่คุกคามทั้งหน้าด้านลบและหน้าด้านบวกของนักการเมือง แต่การถามในบริบทนี้ถือว่าผู้สัมภาษณ์ทำตามหน้าที่ของเขา ดังนั้นในกรณีนี้นักการเมืองจึงมักจะใช้กลวิธีการเลี่ยงคำถาม ซึ่งเป็นการพยายามแสดงให้เห็นว่าเขาให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน แสดงถึงความรับผิดชอบทางการเมือง แต่ในขณะเดียวกันเขาก็ไม่ต้องการแสดงการผูกมัดตนเองกับถ้อยคำที่กล่าวออกไป โซวาเนคได้นำเสนอแนวทางการวิเคราะห์คำตอบของนักการเมืองในเรื่องอื้อฉาวทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับ “หน้า” หรือภาพลักษณ์ทางสาธารณะของนักการเมืองในหลาย ๆ มิติที่สัมพันธ์กับการได้รับการยอมรับหรือไม่ได้รับการยอมรับจากสาธารณชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การเปลี่ยนมุมมองจากร้ายให้กลายเป็นดี (The valence strategy) การที่นักการเมืองพยายามเปลี่ยนมุมมองด้านร้ายที่เกิดจากการตีความซึ่งอาจส่งผลทางลบต่อนักการเมืองเป็นการเลือกนำเสนอมุมมองใหม่ที่ส่งผลทางบวกต่อนักการเมืองแทน

2) การทำให้เป็นเรื่องทั่วไป (The generalization strategy) นักการเมืองพยายามทำให้ผู้ฟังเชื่อว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ทั่วไป เกิดขึ้นกับใครก็ได้ ไม่ใช่เรื่องที่ตั้งใจจะให้เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่ง

3) การทำให้เป็นเรื่องที่เฉพาะเจาะจง (The specificity strategy) นักการเมืองพยายามทำให้ผู้ฟังเชื่อว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้เกิดขึ้นกับคนทั่วไป

4) การไม่สามารถยอมรับได้และการพยายามเปลี่ยนความเป็นจริงด้วยหลักฐาน (Inadmissibility and evidentiality strategies) นักการเมืองพยายามสื่อว่าเบื้องหลังของประเด็นคำถามนี้มีความไม่ชอบมาพากลเนื่องจากเกิดขึ้นจากการพูดคุยกันในพื้นที่หลังฉาก แต่กลับถูกนำเสนอในพื้นที่หน้าฉาก ซึ่งเกิดจากข้อมูลที่รั่วไหล หรือข่าวลือที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ ร่วมกับการอธิบายขยายรายละเอียดของข้อเท็จจริง โดยการอ้างถึงหลักฐาน หรือการผลักความผิดไปให้บุคคลที่สาม

5) การทำให้ตนเป็นฝ่ายถูก (The correction strategy) นักการเมืองต้องการลดความรับผิดชอบของตนเองจากเรื่องที่ถูกลกล่าวหา โดยการทำให้ตนเป็นฝ่ายถูก เป็นการพยายามสื่อว่าในบริบทนั้น ๆ มีคนบางคนหรือปัจจัยแวดล้อมบางประการที่กระตุ้นให้เขาแสดงพฤติกรรมด้านลบเช่นนั้นออกไป

6) การไม่ผูกมัดตนเอง (The non-committal strategy) นักการเมืองหลีกเลี่ยงการตอบคำถามให้ชัดเจน เป็นการปรับบริบทของคำตอบไปที่ปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดเรื่องราวนั้น เช่น สภาวะอารมณ์และปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ

ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดของโซวานเนคมาช่วยในการอธิบายเกี่ยวกับวิธีการที่นักการเมืองใช้ในการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบนั้น

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า โดยปกติแล้วการให้สัมภาษณ์ที่มีการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน (Broadcast interviews) เป็นช่องทางการสื่อสารของนักการเมืองหลังเกิดสถานการณ์ที่ตนเองขัดต่อหลักจริยธรรมและอุดมการณ์ทางการเมือง รวมทั้งความคาดหวังในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชน การศึกษาการตอบคำถามของนักการเมืองในบริบทนี้ จึงมักจะเป็นการศึกษาลักษณะของการตอบคำถามที่แสดงให้เห็นถึงการตอบสนองของนักการเมืองต่อการถูกคุกคามหน้า ด้วยการใช้โครงสร้างของคำถามของสื่อมวลชน (Face-threatening structure of questions) ซึ่งมักจะเป็นการถามเพื่อเรียกร้องความรับผิดชอบทางการเมืองจากผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงให้เห็นนัยของการวิจารณ์การทำงานของนักการเมือง โดยลักษณะของคำถามจะสะท้อนบทบาทของสื่อมวลชนในการทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) หรือเป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย ส่วนการตอบคำถามของนักการเมืองนอกจากจะเป็นการตอบคำถามสื่อมวลชนที่สัมภาษณ์แล้ว นักการเมืองยังต้องตอบคำถามในลักษณะที่เป็นการสื่อสารกับประชาชน มีความสัมพันธ์กับการนำเสนอตนเอง และการให้สัมภาษณ์ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการปกป้องภาพลักษณ์ทางสาธารณะของพวกเขาด้วย (Ekström, 2015) อย่างไรก็ตาม โซวานเนค (Chovanec, 2020) ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับ แนวคิดเรื่องหน้า (Face) และการรักษาหน้า (Face-saving) ตามทฤษฎีของ Brown and Levinson (1978, 1987) ว่าอาจไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้ ในสถานการณ์การสัมภาษณ์ทางการเมืองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวทางการเมือง เพราะสื่อมวลชนเชื่อว่าเขาสามารถถามคำถามที่เป็นการคุกคามหน้าให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ เนื่องจากเขาทำตามหน้าที่ส่วนนักการเมืองก็มีหน้าที่ตอบคำถามเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้สัมภาษณ์ โดยจะไม่โจมตีผู้สัมภาษณ์กลับด้วยความรุนแรง ในบริบทนี้นักการเมืองจึงมีการตอบคำถามที่มีลักษณะเฉพาะตัว เพื่อการรักษา “หน้า” ที่มีความหมายมากกว่าหน้าของตนเอง (Personal face) แต่เป็นการรักษาภาพลักษณ์ทางการเมืองของตนที่ปรากฏต่อสาธารณชน (The individual's public self-image) และเป็นการปกป้องหน้าในส่วนของการเมือง อาชีพทางการเมือง อุดมการณ์ของพรรคการเมือง และอุดมการณ์ทางสังคมอื่น ๆ ที่มีนัยสำคัญกับผู้อื่นในสังคม (Anchimbe, 2008; Bull et al., 1996; Chovanec, 2020; Goffman, 1967)

อาจกล่าวได้ว่าการสัมภาษณ์ทางการเมือง (Political interviews) เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภาพลักษณ์ ซึ่งในยุคปัจจุบันเห็นได้ชัดเจนมากกว่าการให้สัมภาษณ์ของนักการเมืองมุ่งเน้นไปที่การสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง (Political image) ของตนเองมากกว่าการให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระหรือข้อเท็จจริงทางการเมือง (McNair, 1995) โดยในบริบทของการศึกษาทางด้านภาษาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ผ่านมามักจะใช้กรอบการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสนทนาวิเคราะห์ จิตวิทยาสังคม วัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ และการวิเคราะห์ปริเฉทการสื่อสารมวลชน (Ekström, 2015) โดยมีข้อสังเกต คือ การตอบคำถามของนักการเมืองในบริบทการสัมภาษณ์

ทางการเมืองทั่ว ๆ ไป นักการเมืองมักจะมีคำตอบคำถามที่มีลักษณะเฉพาะตัว วิธีการตอบอย่างหนึ่ง คือการพูดคลุมเครือ (Equivocal replies) ไม่ให้ข้อมูลชัดเจน จึงนำไปสู่คำถามวิจัยว่า การตอบคำถามของนักการเมืองในเรื่องทุจริต ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ทางการเมืองของนักการเมืองโดยตรง และสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ด้านลบของนักการเมือง มากกว่าการตอบคำถามเรื่องอื่น ๆ นักการเมืองจะเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธอย่างไร เพื่อรักษาความไว้วางใจทางการเมือง (Politics of trust) และรักษาอำนาจทางการเมืองรวมถึงคะแนนนิยมให้เหนือกว่าคู่แข่ง

การศึกษาเรื่องทุจริตเกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องอื้อฉาวทางการเมือง และการสื่อสารในภาวะวิกฤต งานวิจัยของต่างประเทศส่วนใหญ่มุ่งศึกษากลวิธีการขอโทษ โดยใช้แนวคิดเรื่องวัจนกรรม และกลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ โดยใช้ทฤษฎีการกู้ภาพลักษณ์ของเบอร์นาร์ด (Image restoration theory)(Benoit, 1997) เป็นหลัก ผลการศึกษาโดยสรุปทำให้เห็นว่าการเลือกใช้กลวิธีในการตอบคำถามของนักการเมืองจะแปรตามประเด็นหรือเรื่องที่สื่อมวลชนถาม หรือแปรตามสถานการณ์วิกฤต (Crisis situation) เช่น การศึกษากลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ของนักการเมืองในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่วนตัวในเรื่องอื้อฉาวทางเพศ (Len-Ríos & Benoit, 2004) เรื่องการบริหารงานที่ผิดพลาด (Benoit, 2006; Benoit & Henson, 2009) เรื่องนโยบายที่ไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน (Benoit, 2014) และการศึกษาการขอโทษของนักการเมืองหลังการเกิดข่าวอื้อฉาวทางเพศ (García, 2011) หลังการบริหารงานที่ผิดพลาดหรือไม่ได้รับการยอมรับจากสาธารณชนจากเหตุการณ์ในอดีต (Harris et al., 2006; Kampf, 2009; Liebersohn et al., 2004)

ส่วนงานวิจัยทางด้านภาษาไทยและภาษาศาสตร์ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการตอบคำถามของนักการเมือง ส่วนใหญ่ใช้ทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวีนสัน และหลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์เป็นกรอบแนวคิดหลัก เช่น งานวิจัยของ จิตติภา คุประเสริฐ (2560) ศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ของบุคคลสาธารณะ รวมถึงนักการเมือง ในการตอบคำถามของสื่อมวลชน กรณีความขัดแย้งผ่านสื่อมวลชน งานวิจัยของ นิจจาภา วงษ์กระจ่าง (2545); วรวรรณา เพ็ชรกิจ (2549) และ ศุภิตา เทียมสมบูรณ์ (2541) ศึกษาลักษณะการตอบคำถามและกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทยในบริบทการสัมภาษณ์ที่แตกต่างกัน มีเพียงงานวิจัยของประไพพรรณ พิงฉิม (2559) ที่ศึกษากลวิธี การขอโทษของนักการเมืองไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ ผลการศึกษาที่น่าสนใจ คือ การขอโทษของนักการเมือง มีความแตกต่างจากการขอโทษของคนทั่วไป เนื่องจากเป็นการขอโทษที่ไม่ยอมรับผิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ คัมพ์ และงานวิจัยของเบอร์นาร์ด (Kampf, 2009; Benoit, 1997) ที่พบว่าการกล่าวคำขอโทษผ่านสื่อสาธารณะของนักการเมืองดูเหมือนจะไม่ใช่วิธีทางเลือกที่ดีในทุกสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนักการเมืองเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด และต้องเข้าสู่กระบวนการตัดสินพิจารณาตามกฎหมาย เช่นเดียวกับงานวิจัยของแฮมรัค ซิโมนอวิตส์ และซุซ (Hamrak, Simonovits, & Szucs, 2024) พบว่าการขอโทษได้รับการสนับสนุนจากประชาชนน้อยกว่าการปฏิเสธในกรณีที่นักการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาที่ร้ายแรง หรือมีหลักฐานบ่งชี้ว่านักการเมืองมีแนวโน้มกระทำความผิดจริง นอกจากนี้งานวิจัยของฮุยหลิงและอีตึง (Huiling & Yiting, 2025) พบว่าในบริบทรัฐสภาของญี่ปุ่น นักการเมืองมักเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการตอบคำถามในสถานการณ์สำคัญที่อาจสร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงส่วนตัวหรือพรรคการเมือง เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มตน ด้วยการเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธการตอบคำถาม (Refusal to answer) ส่วนงานวิจัยของคัมพ์ (Kampf, 2021) ชี้ว่าในบริบทการสัมภาษณ์ทางการเมือง การเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองในการตอบคำถาม

อาจต้องพิจารณาไปที่ประเด็นของคำถามที่สะท้อนให้เห็นพลวัตและการต่อรองทางจริยธรรมและศีลธรรมระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์

จากตัวอย่างงานวิจัยของต่างประเทศและของประเทศไทยข้างต้นจะเห็นว่ามุ่งศึกษากลวิธีการขอโทษ กลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ และกลวิธีความสุภาพเพื่อการรักษาหน้าหรือภาพลักษณ์ทางสาธารณะของนักการเมือง โดยใช้กรอบการศึกษาตามแนวทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลอวินสัน และทฤษฎีการกู้ภาพลักษณ์ของเบอร์นิวต์ เป็นหลักแต่ยังไม่พบบางงานวิจัยที่มุ่งศึกษากลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเรื่องทุจริต ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตำหนิทางการเมือง (Censure in politics) คือ การแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการกระทำผิดส่วนตัวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการหลีกเลี่ยงความผิด โดยการใช้กลยุทธ์ทางภาษาเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ (Page & Hansson, 2024) แม้งานวิจัยของฮุยหลิงและอีติง (Huiling & Yiting, 2025) จะศึกษากลวิธีการปฏิเสธโดยตรง แต่ก็มุ่งศึกษาเฉพาะการปฏิเสธการตอบคำถามของนักการเมืองในการประชุมรัฐสภาของญี่ปุ่น และใช้แนวคิดไวยากรณ์เฉพาะถิ่น (Local grammar) ในการวิเคราะห์ข้อมูล อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ทำให้เห็นความน่าสนใจของการศึกษากลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองที่มีบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

จากการสังเกตข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาผู้วิจัยพบว่า นักการเมืองไทยใช้กลวิธีการปฏิเสธที่มีลักษณะเฉพาะมีความเกี่ยวข้องกับการรักษาหน้าหรือภาพลักษณ์ของตนเอง การให้หรือไม่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และการมีพฤติกรรมเสี่ยงที่จะตอบคำถาม โดยเฉพาะคำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริตหรือเรื่องอื้อฉาวที่ตอบได้ยาก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริต โดยปรับใช้แนวคิดการรักษาหน้าตนเองของเฉิน (Chen, 2001) หลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ (ไกรสร พานโพธิ์ทอง, 2566) และกลยุทธ์การหลีกเลี่ยงทางภาษาของโชวานเนค (Chovanec, 2020) การศึกษานี้จะทำให้ทราบกลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริต ซึ่งเป็นภาวะที่พวกเขามีความเสี่ยงสูงที่จะถูกวิพากษ์วิจารณ์ ในทางลบ และมีการพัวพันกับการกระทำผิดกฎหมาย มีคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากบริบทการศึกษาอื่นเป็นการเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน และส่งเสริมความโปร่งใสในการสื่อสารทางการเมือง

4. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

กลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริต ในสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบไม่ได้จัดเตรียมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ 1) ความประพฤติดส่วนตัวที่ไม่เหมาะสม และ 2) การบริหารงานหรือนโยบายสาธารณะที่ประชาชนเห็นว่าเป็นเรื่องทุจริต ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของเฉิน (Chen, 2001) ร่วมกับไกรซ์ (ไกรสร พานโพธิ์ทอง, 2566) และโชวานเนค (Chovanec, 2020) พบว่าแบ่งเป็น 5 กลวิธีหลัก ได้แก่ 1) การกล่าวปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา 2) การกล่าวปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมา 3) การปฏิเสธการตอบคำถาม 4) การไม่ตอบคำถาม และ 5) การหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบ และกลวิธีย่อย 12 กลวิธี รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 การกล่าวปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา ในที่นี้เกี่ยวข้องกับการใช้กลวิธีตรงไปตรงมา (Baldly) ซึ่งเป็นการกล่าวปฏิเสธสมมติฐานของการสัมภาษณ์อย่างตรงไปตรงมา เมื่อผู้สัมภาษณ์ตั้งประเด็นคำถามที่ส่งผลกระทบ

ต่อภาพลักษณ์ของนักการเมืองในทางลบ พบว่ามีกลวิธีย่อย 2 กลวิธี ได้แก่ การใช้รูปภาพแสดงการปฏิเสธอย่างชัดเจน และการกล่าวคำแสดงการปฏิเสธซ้ำ

4.1.1 การใช้รูปภาพแสดงการปฏิเสธอย่างชัดเจน นักการเมืองมักจะใช้รูปภาพ “ไม่มี” ในการปฏิเสธสมมติฐานของคำถามอย่างตรงไปตรงมา เป็นการปฏิเสธด้วยถ้อยคำสั้น ๆ คือ “ไม่มี” โดยไม่มีการกล่าวซ้ำแต่มีการเน้นเสียงแสดงการเน้นย้ำว่าตนเองไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหา เพื่อการรักษาหน้าหรือภาพลักษณ์ความไว้วางใจทางการเมือง และเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบจากการกล่าวถ้อยคำ เช่น ตัวอย่างที่ 1

คำถาม: มันจะมีการเล่นหุ่นนาฬิกาในดวงดวงไหมคะ

คำตอบ: ไม่มี (เสียงสูง)

(กรณีพฤติกรรมส่วนตัว: การถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต)

4.1.2 การกล่าวคำแสดงการปฏิเสธซ้ำ นักการเมืองมักจะกล่าวคำแสดงการปฏิเสธ “ไม่” ในถ้อยคำ “ไม่มี” ซ้ำ ๆ ร่วมกับการใช้ถ้อยคำยืนยัน “แน่นอน” เพื่อปฏิเสธสมมติฐานของคำถามและเป็นการยืนยันความบริสุทธิ์ของตนเอง การกล่าวคำแสดงการปฏิเสธซ้ำแสดงถึงการพยายามโน้มน้าวให้ผู้ฟังคล้อยตามถ้อยคำที่แสดงว่าเราไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ในขณะเดียวกันก็ย้ำภาพลักษณ์ของ “ความเป็นคนดี” ซึ่งเชื่อมโยงกับหลักศีลธรรมของสังคมไทย เป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ทางบวกบางประการที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัด เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือและคล้อยตามถ้อยคำที่นำเสนอว่าตนเองไม่ได้กระทำความผิดนั้น ทั้งยังเป็นการนำเสนอตนเองในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการถูกตัดสินในเชิงลบจากสาธารณชน เช่น ตัวอย่างที่ 2

คำถาม: อย่างประเด็นที่มีการบอกว่ามีการให้เงินกับผู้เสียหายเพื่อปิดคดีละครับ

คำตอบ: ไม่มีครับ ไม่มีแน่นอนครับ ผมไม่มีทาง ไม่มี ไม่มีแน่นอนครับ

(กรณีพฤติกรรมส่วนตัว: นักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ถูกตั้งข้อหาคดีข่มขืนกระทำชำเรา และกระทำอนาจารต่อหน้าธารกำนัล)

4.2 การกล่าวปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมา ในที่นี้เกี่ยวข้องกับการใช้กลวิธีปรับแต่งถ้อยคำ (With redress) และกลวิธีไม่ตรงประเด็น (Off record) ซึ่งเป็นกลวิธีที่นักการเมืองใช้การไม่เคารพหลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ ประกอบด้วย หลักปริมาณ หลักคุณภาพ หลักสัมพันธ์ และหลักคุณลักษณะ เพื่อการรักษาหน้าของตนเอง โดยการเลี่ยงการตอบคำถามที่จะทำให้เสียภาพลักษณ์ พบว่ามีกลวิธีย่อย 5 กลวิธี ได้แก่ การให้ข้อมูลที่ดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้อง การไม่ให้ข้อมูลตามที่ต้องการในบริบทนั้น การใช้ความกำกวม การใช้อุปลักษณ์ และการถามคำถามกลับ

4.2.1 การให้ข้อมูลที่ดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้อง ลักษณะคำตอบของนักการเมืองจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคำถามแต่ไม่ได้ให้คำตอบที่ตรงประเด็น เป็นการไม่เคารพหลักการเพื่อสื่อความหมายเป็นนัยบางอย่าง (Flouting a maxim) กล่าวคือ นักการเมืองใช้การไม่เคารพหลักสัมพันธ์ ด้วยการพูดถึงสิ่งที่ “ดูเหมือน” จะไม่เกี่ยวข้องในสถานการณ์นี้นักการเมืองต้องการจะสื่อว่า ข้อกล่าวหา “รัฐมนตรีเสเพล” เป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่ควรนำมาอภิปรายมากกว่าผลงานการทำงาน พร้อมกับการนำเสนอภาพลักษณ์ทางบวกเกี่ยวกับความเป็นผู้นำที่แสดงถึงการประนีประนอมไม่ตอบโต้นักการเมืองฝ่ายตรงข้าม

ด้วยถ้อยคำที่รุนแรง เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือและคล้อยตามถ้อยคำที่นำเสนอว่าตนเองไม่ได้กระทำความผิดนั้น เป็นการนำเสนอตนเองในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการถูกตัดสินในเชิงลบจากสาธารณชน เช่น ตัวอย่าง ที่ 3

คำถาม: แล้วคำนี้ (“รัฐมนตรีเสเพล”) เราจะชี้แจงยังไงคะ

คำตอบ: ไปดูพยานานกรมได้ครับ

(กรณีพหุติกรรมส่วนตัว: รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมถูกตั้งญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจโดยใช้ข้อกล่าวหาว่าเป็นรัฐมนตรีเสเพลเนื่องจากมีหลักฐานว่าไปเที่ยวสถานบันเทิงที่เป็นสาเหตุของซูเปอร์สเปรดเดอร์โรคโควิด-19)

4.2.2 การไม่ให้ข้อมูลตามที่ต้องการในบริบทนั้น นักการเมืองให้ข้อมูลมากเกินไปที่ต้องการ หรือน้อยเกินไปที่ต้องการ นักการเมืองใช้การไม่เคารพหลักปริมาณ ด้วยการใช้สำนวนซ้ำ (Tautologies) สืบว่า “ไม่อาจรู้อนาคตทางการเมืองของตนเอง” เพื่อการรักษาหน้าตนเองและภาพลักษณ์ของความเป็นผู้นำระดับประเทศการซ้ำคำว่า “อนาคต...” ของผู้สื่อข่าวอีกครั้งในการตอบคำถาม เพื่อการโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังใช้ความคิดของตนเองในการพิจารณาคำตอบตามที่นักการเมืองต้องการนะ เพราะการตอบคำถามอย่างตรงไปตรงมาในบริบทนี้อาจทำให้นักการเมืองที่มีตำแหน่งเป็นผู้นำระดับสูงของประเทศเสียหน้าเป็นอย่างมากได้ เช่น ตัวอย่างที่ 4

คำถาม: อนาคตทางการเมืองของท่านนายกจะยังไปจะถนัดแบบนี้ก็คือ

คำตอบ: อนาคตก็คืออนาคตนะจ๊ะ

(กรณีพหุติกรรมส่วนตัว: ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรี)

4.2.3 การใช้ความกำกวม นักการเมืองมักจะใช้ความกำกวมผ่านการใช้ภาษาที่ไม่ชัดเจน ขาดความกระชับ และการเรียบเรียงเนื้อความไม่เป็นไปตามลำดับ สืบจากการที่ผู้สื่อข่าวตั้งคำถามที่มีแก่นความของคำถามชัดเจน คือ การลาออกหรือไม่ลาออก แต่นักการเมืองตอบในแก่นความอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับคำถาม คือ การตีความหมายของคำว่า “แรงกดดัน” และต่อด้วยถ้อยคำว่า “คำตอบอยู่ที่ไหนแล้ว” ซึ่งมีความกำกวมผู้ฟังไม่ทราบว่าจะหมายถึงอะไร ทำให้ผลลัพธ์ 3 ผู้สื่อข่าวต้องพูดเพื่อสื่อแก่นความเดิมและมีลักษณะการขยายความคำถามอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งเกิดจากการพยายามตีความคำตอบของนักการเมืองในผลัดก่อนหน้า แต่นักการเมืองก็ยังซ้ำถ้อยคำเดิมที่กล่าวก่อนหน้านี้ว่า “คำตอบอยู่บนไหนแล้ว” เป็นการตอบคำถามที่มีลักษณะกำกวมไม่ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงการยอมรับความผิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริต หรือลดความรับผิดชอบของตนเองในเรื่องทุจริตนั้น เช่น ตัวอย่างที่ 5

คำถาม: รัฐมนตรีจะรับแรงกดดันไหมคะ เดียวทุกฝ่ายจะหันมาสะกดต่อมสปีริตอะไรอย่างนี้

คำตอบ: ไฉ้แรงที่ใครจะตีความว่ากดดันหรืออะไรก็อยู่ที่เรา ก็ถือว่าเป็นการกดดัน หรือเป็นการท้าทาย หรือเป็นการมาแสดงความเห็นใจ ห่วงใยหรืออะไรก็แล้วแต่ อยู่ที่ว่าเราจะคิดเห็นยังไงนะครับ ในขณะนี้ผมคิดว่า คำตอบอยู่ที่ไหนแล้ว

คำถาม: แสดงว่าท่านยืนยันจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

คำตอบ: คำตอบอยู่บนไหนแล้วนะ

(กรณีพฤติกรรมส่วนตัว: รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศถูกสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งชี้ว่าขาดคุณสมบัติ รัฐมนตรี)

4.2.4 การใช้อุปลักษณ์ นักการเมืองใช้กลวิธีนี้ในการนำเสนอภาพด้านบวกของตนเองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองและนำเสนอภาพด้านลบของฝ่ายตรงข้ามที่กระทำความผิดในเรื่องนั้น ๆ เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดเจนโดยไม่ต้องพูดอย่างตรงไปตรงมา นักการเมืองใช้การไม่เคารพหลักคุณภาพ ด้วยการใช้อุปลักษณ์ “โสเภณีทางการเมือง” และสื่อความหมายแบบนัยผกผันไม่ได้ต้องการสื่อความหมายตามรูปภาษา เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือและคล้อยตามถ้อยคำที่นำเสนอตนเองในทางบวกและโจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามในทางลบ เช่น ตัวอย่างที่ 6

คำถาม: หลังจากนั้นเราจะไม่เป็นพันธมิตรที่ดีกับกลุ่มไหนเลยใช่ไหมคะ

คำตอบ: ผมทำการเมืองผมไม่ชอบเป็นโสเภณีทางการเมือง ยืนยันด้วยคำพูดไปแล้ว เอาเราไปหากินแบบนี้ไม่เอา แสดงว่าตลอด 3-4 ปีที่ผ่านมาเราเลี้ยงไม่ดี นับตั้งแต่วันแรกคุณมาอย่างไร เอาอะไรจากผมไปก็ไปคิดให้ดีแล้วกัน พรุ่งนี้พรรคจะมีการประชุมหารือทิศทางทางโหวตของพรรคเศรษฐกิจไทยกัน

(กรณีการบริหารงานและนโยบาย: หัวหน้าพรรคเศรษฐกิจไทยถูกครหาว่าซื้อตัว ส.ส.พรรคเล็ก)

4.2.5 การถามคำถามกลับ นักการเมืองใช้กลวิธีการถามคำถามกลับในการโน้มน้าวให้ผู้ฟังคิดและเชื่อตามสิ่งที่ตนเองต้องการจะสื่อ ด้วยการถาม “ใครสืบทอดอำนาจ” ซ้ำสองครั้ง เป็นกลวิธีการตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็นที่นักการเมืองใช้เพื่อลดการคุกคามหน้าของตนเอง โดยการแนะนำให้ผู้รับสารใช้ความคิดพิจารณาคำตอบด้วยตนเอง เช่น ตัวอย่างที่ 7

คำถาม: แต่ว่าเขามีข้อเสนอแล้วก็อ่านแถลงการณ์ที่ คสช. ยุติการสืบทอดอำนาจผ่านกลไกต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญ ท่านคิดว่ายังไงคะ

คำตอบ: แล้วใคร ใครสืบทอดอำนาจ ใครสืบทอดอำนาจ สืบทอดอำนาจยังงี้ ก็เลือกตั้งมาด้วยกัน

(กรณีการบริหารงานและนโยบาย: ถูกกล่าวหาว่าเป็นรัฐธรรมนูญสืบทอดอำนาจหลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557)

4.3 การปฏิเสธการตอบคำถาม ในที่นี้หมายถึงการที่นักการเมืองแสดงการปฏิเสธที่จะตอบคำถามผู้สื่อข่าว ไม่ได้ให้คำตอบที่ตรงประเด็น เนื่องจากคาดเดาว่าสิ่งที่ตนเองพูดออกไปนั้น อาจเสี่ยงต่อการเสียหายหรือสร้างผลเสียอื่น ๆ ตามมา เป็นการไม่ทำตามหลักการความร่วมมือในการสนทนาตามแนวคิดของโกรซีในลักษณะของการไม่ให้ความร่วมมือ (Opting out) พบว่ามีกลวิธีย่อย 2 กลวิธี ได้แก่ การใช้ถ้อยคำปฏิเสธการให้ข้อมูล และการใช้ถ้อยคำบ่งชี้ให้บุคคลอื่นเป็นผู้ให้ข้อมูล

4.3.1 การใช้ถ้อยคำปฏิเสธการให้ข้อมูล นักการเมืองไม่ยอมให้ความร่วมมือ โดยการใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าไม่ต้องการที่จะให้ข้อมูล ไม่อยากกล่าวถึง หรือไม่อยากวิจารณ์ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นใด ๆ เกี่ยวกับประเด็นนั้นเลย ด้วยการใช้อุปลักษณ์ คือ “ไม่พูดซ้ำ” และ “ไม่ควรจะพูด” เป็นการหลีกเลี่ยงการกล่าวพาดพิงถึงตนเอง ถึงบุคคลอื่น และถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น เพื่อลดความเสียหายหรือควบคุมความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการพัวพันเรื่องทุจริต เช่น ตัวอย่างที่ 8

คำถาม: คือข้อเท็จจริงนี้ ผู้กองธรรมนัสติดคุก 8 เดือน หรือ 4 ปีครับ

คำตอบ: คือเรื่องพวกนี้ผมแถลงข่าวไปแล้ว ผมจะไม่พูดซ้ำอีกนะครับ รายละเอียดต่าง ๆ ผมได้พูดไปหมดแล้ว แต่เรื่องบางเรื่องเราพูดไปมันไม่มีประโยชน์กับตัวผมเอง และไม่มีประโยชน์กับกระบวนการยุติธรรมของเรา เราไม่ควรจะพูดเพื่อให้คนอื่นอีกหลายคนเสียหายนะครับ

(กรณีพฤติกรรมส่วนตัว: สื่อออสเตรเลียรายงานข่าวอ้างถึงเอกสารของศาลในคดียาเสพติดเมื่อปี พ.ศ. 2536)

4.3.2 การใช้ถ้อยคำบังคับให้บุคคลอื่นเป็นผู้ให้ข้อมูล นักการเมืองแสดงความไม่เต็มใจที่จะให้ความร่วมมือโดยการใช้ถ้อยคำบังคับให้บุคคลอื่นเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ แทนตน ด้วยการใช้ถ้อยคำแสดงตำแหน่ง “คณะกรรมการ” และ “ท่านรองปลัดกระทรวงคมนาคม” แทนการระบุชื่อแบบเฉพาะเจาะจงว่าเป็นใคร ” เป็นการหลีกเลี่ยงการกล่าวหาตักเตือนตัวเอง ถึงบุคคลอื่น และถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น เพื่อลดความเสียหายหรือควบคุมความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการพัวพันเรื่องทุจริต เช่น ตัวอย่างที่ 9

คำถาม: มีความเป็นไปได้ไหมคะ เหมือนสังคมวิพากษ์วิจารณ์กันเยอะ

คำตอบ: เดี่ยวรอคณะกรรมการรายงานดีกว่า เพราะว่าตอนนี้มอบให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งไปที่ท่านรองปลัดกระทรวงคมนาคม วันนี้เขาเริ่มประชุม

(กรณีการบริหารงานและนโยบาย: การใช้งบประมาณในการเปลี่ยนป้ายชื่อสถานีกลางบางซื่อ)

4.4 การไม่ตอบคำถาม ในที่นี้หมายถึงการที่นักการเมืองกล่าวถ้อยคำในผลัดตอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับแก่นความของคำถามเลย ลักษณะการไม่ตอบคำถามที่พบ ได้แก่ การกล่าววนอกเรื่อง และการพูดแสดงอารมณ์ความรู้สึก ร่วมกับการนิ่งเฉยหรือการไม่กล่าวถ้อยคำใด ๆ เลย เพื่อการรักษาหน้าตนเอง เมื่อต้องพัวพันกับเรื่องทุจริตซึ่งอาจส่งผลกระทบทางลบต่อภาพลักษณ์ในทางการเมืองและการได้รับความไว้วางใจจากประชาชนลดลง เช่น ตัวอย่างที่ 10

คำถาม: ที่คุณชววิทย์ออกมาพาดพิงถึงหลานนายก

คำตอบ: ฉันไม่ใช่ศัตรูเธอ ฉันจะพยายามไม่หงุดหงิดอยู่แล้ว

คำถาม: ท่านนายกคะเรื่องที่คุณชววิทย์พาดพิงถึงหลานชายของท่านอะคะ

คำตอบ: ...

(กรณีพฤติกรรมส่วนตัว: หลานชายนายกรัฐมนตรีมีความเกี่ยวข้องกับคดี “ตู้ห่าว”)

4.5 การหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบ ในที่นี้หมายถึงกลวิธีที่นักการเมืองใช้เมื่อถูกสัมภาษณ์ด้วยคำถามที่ไม่พึงประสงค์และต้องการคำตอบที่เฉพาะเจาะจง โดยแสดงความร่วมมือในการสัมภาษณ์แค่เพียงบางส่วน แต่ก็ไม่ต้องการผูกมัดตนเองกับคำตอบนั้น เป็นการลดความรับผิดชอบของตนเองลง และหลีกเลี่ยงการยอมรับผิด พบว่ามีกลวิธีย่อย 3 กลวิธี ได้แก่ การเปลี่ยนมุมมองจากร้ายให้กลายเป็นดี การไม่สามารถยอมรับได้ด้วยหลักฐาน และการทำให้ตนเป็นฝ่ายถูก

4.5.1 การเปลี่ยนมุมมองจากร้ายให้กลายเป็นดี นักการเมืองพยายามเปลี่ยนมุมมองด้านร้ายที่เกิดจากการตั้งคำถามของผู้สื่อข่าวให้เป็นมุมมองด้านดี เป็นการลดความรุนแรงที่เกิดจากการตีความของผู้รับสาร เพื่อลดความเสียหายหรือควบคุมความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการพัวพันเรื่องทุจริต โดยการเปลี่ยนความหมายที่ได้จากการตีความในทางลบเป็นทางบวก ด้วยการให้คำตอบที่ปรากฏถ้อยคำที่สื่อความหมายแฝงทางบวก (“เข้าสู่กระบวนการเจรจา”) แทนความหมายแฝงทางลบ (“เดินหน้าสู่คดี”) เช่น ตัวอย่างที่ 11

คำถาม: คีอรัฐบาลก็ยังเดินหน้าสู่คดีในชั้นอนุญาโตตุลาการไหมครับ

คำตอบ: มติกรม. มีมานานแล้วนะครับว่าให้เข้าสู่กระบวนการเจรจา ไม่ใช่เป็นมติอะไรเมื่อวานนี้เป็นมติอย่างเดียวว่ารับทราบสถานการณ์ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้รายงาน

(กรณีการบริหารงานและนโยบาย: คณะรัฐบาลถูกฟ้องร้องต่ออนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศเรียกร้องให้ชดเชยค่าเสียหายจากคดีเหมืองทองคำ)

4.5.2 การไม่สามารถยอมรับได้ด้วยหลักฐาน เมื่อนักการเมืองต้องเผชิญหน้ากับคำถามที่ต้องการคำตอบอย่างตรงไปตรงมาในประเด็นที่ตอบได้ยาก และถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง ซึ่งผ่านการตีความและสรุปประเด็นจากผู้สื่อข่าวมาแล้ว คำถามจึงมีลักษณะขอคำยืนยันจากนักการเมืองเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว นักการเมืองจึงต้องหลีกเลี่ยงการยอมรับผิดและกระจายความรับผิดชอบ เพื่อลดความรับผิดชอบของตนเองในเรื่องทุจริตนั้น โดยการกระจายความรับผิดชอบไปสู่บุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่นโดยการอธิบายขยายรายละเอียดของข้อเท็จจริง ปรากฏการใช้คำเชื่อม “เนื่องจาก” “ก็เลย” “เพราะ” เพื่อแสดงเหตุผลประกอบคำอธิบาย “เพราะถ้า” เพื่อแสดงว่าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีเงื่อนไขบางอย่าง ร่วมกับการอ้างถึงหลักฐาน (“...ที่ได้รับรายงานจากกระทรวงพาณิชย์”) และปรากฏถ้อยคำบังชี้ให้บุคคลอื่นเป็นผู้รับผิดชอบความผิด “กลุ่มมิจาซีฟ” เช่น ตัวอย่างที่ 12

คำถาม: แล้วเรื่องถุงยางมือสองที่เป็นประเด็นละคะท่าน

คำตอบ: ผมกำลังตรวจสอบรายละเอียดอยู่นะครับ แต่ว่าที่ได้รับรายงานจากกระทรวงพาณิชย์เบื้องต้นก็พบว่า เนื่องจากสถานการณ์โควิดก็เลยมีความต้องการในการใช้ถุงมือยางซึ่งถือเป็นเครื่องมือเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ชนิดหนึ่งมากขึ้นก็เลยเกิดกลุ่มมิจาซีฟในการลักลอบนำเข้าอย่างผิดกฎหมาย เพราะถ้าเป็นเครื่องมือทางการแพทย์อย่างถุงมือยางมันใช้ซ้ำไม่ได้อยู่แล้ว

(กรณีการบริหารงานและนโยบาย: CNN แฉไทยส่งถุงมือยางใช้แล้วไปสหรัฐอเมริกา)

4.5.3 การทำให้ตนเป็นฝ่ายถูก เมื่อนักการเมืองต้องตอบคำถามที่ต้องการให้ยืนยันตนเองในประเด็นที่ถูกกล่าวหาเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสารที่ตนเองต้องการจะสื่อได้ทันทีว่าไม่ได้ทำความผิดหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริตตามที่ถูกกล่าวหา และเพื่อหลีกเลี่ยงการยอมรับความผิด หรือลดความรับผิดชอบของตนเองในเรื่องทุจริตนั้น โดยการกระจายความรับผิดชอบไปสู่บุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่น การเปลี่ยนตำแหน่งของตนเองในฐานะที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเกิดจากความเข้าใจผิดให้กลายเป็นฝ่ายถูกด้วยการโจมตีผู้กล่าวหาในลักษณะนี้ เป็นการลดความน่าเชื่อถือของผู้กล่าวหาให้น้อยลง (“เขานี้พูดไปเรื่อย”) ความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับข้อกล่าวหานั้นก็จะน้อยตามไปด้วย มักจะปรากฏถ้อยคำบังชี้ให้บุคคลอื่นเป็นผู้รับผิดชอบแบบระบุไม่ชัดเจน “เขา” เช่น ตัวอย่างที่ 13

คำถาม: ตอนนี้เรายืนยันใช้ไหมคะว่าเราไม่ได้เป็นไปตามที่เขาออกมาแฉอะคะ

คำตอบ: เขานี้พูดไปเรื่อยเขายกมาว่าฟิลิปปินส์เราอเมริกา

(กรณีพฤติกรรมส่วนตัว: นักการเมืองถูกกล่าวหาว่าปลอมใบปริญญาบัตรวุฒิปริญญาเอก)

จากการพิจารณาวัตถุประสงค์ของการสื่อสารโดยพิจารณาจากกลวิธี รูปภาพ ตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ที่มีคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะและวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาวิธีต่าง ๆ ไว้ ผู้วิจัยใช้การอ้างอิงตามงานวิจัยและเอกสารตำราทางภาษาและภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการรักษาหน้าตนเองของเฉิน (Chen, 2001) หลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ (ฉัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2566) และแนวคิดเรื่องการหลีกเลี่ยงทางภาษาของโชวานเนค (Chovanec, 2020) ร่วมกับการวิเคราะห์บริบทแวดล้อม สามารถสรุปได้เป็น 6 ประการ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วัตถุประสงค์ในการสื่อสารของกลวิธีการปฏิเสธที่นักการเมืองใช้ในการตอบคำถามเรื่องทุจริต

วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร	กลวิธีการปฏิเสธ
1. เพื่อการรักษาหน้าตนเอง เมื่อต้องพัวพันกับเรื่องทุจริตซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในทางการเมืองและการได้รับความไว้วางใจจากประชาชนลดลง	- การกล่าวปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา - การกล่าวปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมา - การปฏิเสธการตอบคำถาม - การไม่ตอบคำถาม - การหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบ
2. เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือและคล้อยตามถ้อยคำที่นำเสนอว่าตนเองไม่ได้กระทำความผิดนั้น เป็นการนำเสนอตนเองในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการถูกตัดสินในเชิงลบจากสาธารณชน	- การกล่าวคำแสดงการปฏิเสธซ้ำ - การไม่ให้ข้อมูลตามที่ต้องการในบริบท - การให้ข้อมูลที่ดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้อง - การใช้อุปลักษณ์ - การถามคำถามกลับ
3. เพื่อเลี่ยงความรับผิดชอบจากคำพูดของตนเองในการให้สัมภาษณ์ประเด็นที่เสี่ยงต่อการเป็นคดีความตามกฎหมาย	- การกล่าวปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา - การปฏิเสธการตอบคำถาม - การไม่ตอบคำถาม
4. เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสารที่ตนเองต้องการจะสื่อได้ทันทีว่าไม่ได้ทำความผิดหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริตตามที่ถูกกล่าวหา	- การกล่าวปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา - การทำให้ตนเป็นฝ่ายถูก
5. เพื่อหลีกเลี่ยงการยอมรับความผิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริต หรือลดความรับผิดชอบของตนเองในเรื่องทุจริตนั้น	- การใช้ความกำกวม - การไม่สามารถยอมรับได้ด้วยหลักฐาน - การทำให้ตนเป็นฝ่ายถูก
6. เพื่อลดความเสียหายหรือควบคุมความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการพัวพันเรื่องทุจริต	- การปฏิเสธการตอบคำถาม - การเปลี่ยนมุมมองจากร้ายให้กลายเป็นดี

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า สำหรับวัตถุประสงค์ข้อแรกสอดคล้องกับงานวิจัยของนิจจาภา วงษ์กระจ่าง (2542) และวรรณภา เพ็ชรกิจ (2549) ที่พบว่านักการเมืองไทยมักจะเลือกใช้กลวิธีที่จะสามารถรักษาหน้าหรือภาพลักษณ์ของตนเองเมื่อถูกตั้งคำถามที่ตอบได้ยากจากผู้สื่อข่าว นอกจากนี้นักการเมืองไทยยังเลือกใช้กลวิธีเหล่านี้เพื่อวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ถึง 6 โดยอาศัยกลวิธีไม่ตรงประเด็นตามแนวคิดของเฉิน (Chen, 2001) คือ การแสดงความสุภาพต่อตนเองด้วยการไม่เคารพหลักการความร่วมมือในการสนทนาของโกรซ์ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2566) อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่าบางกลวิธี เฉินไม่ได้กล่าวถึง เช่น การถามคำถามกลับ แต่ก็ถือเป็นกลวิธีหนึ่งที่นักการเมืองไทยใช้เมื่อไม่ต้องการให้คำตอบที่ตรงประเด็น และบางกลวิธีย่อยให้ความสำคัญกับหน้าของตนเองอย่างชัดเจน เช่น การทำให้ตนเองเป็นฝ่ายถูก และบางกลวิธีให้ความสำคัญกับหน้าของตนเองโดยการคุกคามหน้าผู้อื่น เช่น การใช้อุปลักษณ์ การไม่สามารถยอมรับได้ด้วยหลักฐาน และการถามคำถามกลับ ส่วนการปฏิเสธการตอบคำถามเป็นการไม่ทำตามหลักการในลักษณะของการไม่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ นักการเมืองใช้เมื่อต้องการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบอันเกิดจากคำพูดของตนเอง ส่วนการหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบตามแนวคิดของโซวาเนค นักการเมืองไทยใช้เพื่อบอกปิดความรับผิดชอบ หรือ

หลีกเลี่ยงการยอมรับผิดตามข้อกล่าวหา

แม้ว่าการศึกษาไม่ได้มุ่งนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวอย่างทั้งหมด 30 ตัวอย่าง ก็ทำให้เห็นว่านักการเมืองไทยมีแนวโน้มที่จะใช้การกล่าวปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมามากที่สุด (12 ตัวอย่าง) รองลงมาที่ใช้เท่า ๆ กัน คือ การหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบ (6 ตัวอย่าง) การปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา (5 ตัวอย่าง) และการปฏิเสธการตอบคำถาม (5 ตัวอย่าง) ส่วนการไม่ตอบคำถามพบเพียง 2 ตัวอย่างเท่านั้น

นอกจากนี้ประเด็นหรือเรื่องที่นักการเมืองต้องชี้แจงทั้งสองเรื่อง (แบ่งเป็นเรื่องละ 15 ตัวอย่าง) มีผลต่อการเลือกกลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยเช่นกัน กล่าวคือนักการเมืองมักจะเลือกใช้การปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมามากที่สุด (7 ตัวอย่าง) รองลงมาคือการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา (3 ตัวอย่าง) ในการตอบคำถามเรื่องความประพฤติส่วนตัวที่ไม่เหมาะสมหรือขัดต่อศีลธรรม และเลือกใช้การปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมา (5 ตัวอย่าง) รวมถึงการหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบ (4 ตัวอย่าง) พอ ๆ กันในการตอบคำถามเรื่องการบริหารงานหรือนโยบายสาธารณะที่ประชาชนเห็นว่า เป็นเรื่องทุจริต จะเห็นว่าการปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมาเป็นกลวิธีหลักที่นักการเมืองไทยใช้ในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องความประพฤติส่วนตัวมากที่สุด ในกรณีนี้การให้สัมภาษณ์ที่ไม่เคารพหลักการความร่วมมือในการสนทนาเกิดขึ้นเนื่องจากนักการเมืองไม่ยอมตอบคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับค่านิยมและศีลธรรมของสังคมไทย ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนอาจส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำตามที่ประชาชนคาดหวัง ส่วนการตอบคำถามเรื่องการบริหารงาน นักการเมืองไทยใช้การปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมาและการหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบ เนื่องจากนักการเมืองต้องการหลีกเลี่ยงการยอมรับความผิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริต โดยเฉพาะในบริบทของการทำงานการใช้กลวิธีดังกล่าวอาจช่วยลดความเสียหายในทางคดีความจากความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ๆ ได้

5. สรุปผล

การเขียนสรุปในวารสารนั้น เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 5 เป็นการสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา นักการเมืองไทยใช้กลวิธีการปฏิเสธในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริต เมื่อถูกคุกคามจากคำถามที่ไม่อยากตอบ แต่ผู้สื่อข่าวต้องการที่จะทำหน้าที่ถามแทนประชาชนในประเด็นที่สาธารณชนให้ความสนใจ และต้องการจะตรวจสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความทุจริตในประเด็นพฤติกรรมส่วนตัวและการทำงานที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณชนในวงกว้าง 5 ลักษณะ ได้แก่ 1. การกล่าวปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา กลวิธีย่อย คือ การกล่าวคำแสดงการปฏิเสธซ้ำ และการใช้รูปภาษาแสดงการปฏิเสธอย่างชัดเจน 2. การกล่าวปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมา กลวิธีย่อย คือ การให้ข้อมูลที่ดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้อง การไม่ให้ข้อมูลตามที่ต้องการในบริบทนั้น การใช้ความกำกวม การใช้อุปลักษณ์ และการถามคำถามกลับ 3. การปฏิเสธการตอบคำถาม กลวิธีย่อย คือ การใช้ถ้อยคำปฏิเสธการให้ข้อมูล และการใช้ถ้อยคำบังชี้ให้บุคคลอื่นเป็นผู้ให้ข้อมูล 4. การไม่ตอบคำถาม และ 5. การหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองกับคำตอบ กลวิธีย่อย คือ การเปลี่ยนมุมมองจากร้ายให้กลายเป็นดี การไม่สามารถยอมรับได้ด้วยหลักฐาน และการทำให้ตนเป็นฝ่ายถูก นักการเมืองไทยใช้กลวิธีการปฏิเสธเหล่านี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาหน้าตนเองเป็นหลัก “หน้า” ในที่นี้หมายถึง “ภาพลักษณ์” ในหลาย ๆ มิติที่สัมพันธ์กับความไว้วางใจทางการเมือง (Politics of trust) (Kampf, 2009) ตลอดจนความนิยมชมชอบของประชาชนซึ่งส่งผลต่ออนาคตทางการเมืองของพวกเขา

ผลการวิจัยทำให้เห็นว่ากลวิธีการปฏิเสธที่นักการเมืองไทยใช้มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของการคุกคามหน้า กล่าวคือคำถามใดที่จะทำให้เขารู้สึกเสียหน้ามาก นักการเมืองก็มีแนวโน้มจะเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธอย่างไม่ตรงไปตรงมา หรือการไม่ตอบคำถาม ซึ่งบางครั้งก็ขึ้นอยู่กับประเพณีของนักการเมืองเองว่า เรื่องนั้นเป็นเรื่องที่เสียหน้าสำหรับตัวเขาเองหรือไม่ หรือในกรณีนี้เป็นเรื่องที่คำตอบของเขจะมีผลทางกฎหมายหรือทางคดีความหรือไม่ การกำหนดให้ชัดเจนว่าประเด็นใดทำให้

นักการเมืองรู้สึกเสียหน้ามากกว่ากันทำได้ยาก เพราะทุกคำถามที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริต ซึ่งเป็นคำถามที่คุกคามหน้านักการเมืองทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นนักการเมืองไทยจึงเลือกใช้กลวิธีการตอบคำถามที่มีลักษณะเป็น “Non commitment discourse” หรือ “ปฏิเสธการแสดงความไม่ผูกมัด” ของโชวานเนค (Chovanec, 2020) ซึ่งเป็นกลวิธีที่นอกเหนือจากกลวิธีการรักษาหน้าของเงิน หรือกลวิธีการพูดแบบไม่ตรงประเด็นของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978) เนื่องจากเป็นกลวิธีการปฏิเสธในลักษณะที่เปลี่ยนมุมมองของคำถามจากร้ายให้กลายเป็นดี โดยการนำเสนอมุมมองใหม่ และการแสดงให้เห็นว่านักการเมืองไม่สามารถยอมรับข้อกล่าวหาเหล่านั้น ได้ โดยอาศัยการอ้างอิงหลักฐานยืนยันความบริสุทธิ์ของตนเอง รวมถึงการทำให้ตนเองเป็นฝ่ายถูก โดยการเปลี่ยนตำแหน่งจากผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นเป็นผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกโจมตีจากนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามอย่างไม่เป็นธรรม เป็นลักษณะของการปฏิเสธอย่างไม่เชิงกร้าว เพราะมีการอ้างเหตุผล ซึ่งอาจส่งผลต่อการตีความของผู้รับสาร ช่วยลดความรู้สึกทางลบต่อนักการเมืองที่พัวพันเรื่องทุจริตนั้นลงได้ ลดการแสดงความคิดเห็นเชิงต่อต้านโดยเฉพาะในเรื่องทุจริตที่ร้ายแรงในสายตาของประชาชน และอาจสร้างความรู้สึกเห็นใจต่อนักการเมืองหากประชาชนเชื่อในคำกล่าวปฏิเสธของเขา

นอกจากผลการวิจัยที่นำเสนอไปแล้ว ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริต นอกจากปัจจัยด้านสถานการณ์หรือประเด็นของเรื่องทุจริตที่ผู้สื่อข่าวตั้งคำถามแล้วรูปแบบของคำถาม และระดับความรุนแรงของสถานการณ์หรือความรุนแรงของเรื่องทุจริต เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษา เพราะมีความสัมพันธ์กับการจัดการ “หน้า” ในความหมายของ “ภาพลักษณ์” ของนักการเมืองในบริบทของการสัมภาษณ์ทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาการปฏิเสธในภาษาไทยของสาวิตรี คพวนิช (2557) ที่พบว่านักการเมืองในสมัยรัฐบาลนายกยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเลือกใช้กลวิธีที่หลากหลายผสมผสานระหว่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์การปรับตัวให้เข้ากับบริบททางการเมือง และการจัดการภาพลักษณ์ในสายตาสาธารณชน และงานวิจัยของนันทฤทัย สีหะเกรียงไกร (2549) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้กลวิธีการปฏิเสธของวัยรุ่นเพื่อปกปิดความจริงคือระดับความรุนแรงของความผิดที่บุคคลรับรู้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของพระมหาวัชชัย มาตาบัว และ ศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2557) ที่แม้จะศึกษาวัฒนธรรมปฏิเสธของพระภิกษุ แต่ผลการศึกษาก็ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ได้แก่ ภูมิหลัง บทบาท และสถานภาพ รวมถึงบรรทัดฐานในการมีปฏิสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดกลวิธีการปฏิเสธเช่นกัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 การใช้หลายแนวคิดร่วมกันในการวิเคราะห์ มีข้อดีในแง่ที่ทำให้วิเคราะห์ได้รอบด้าน แต่อาจทำให้เกิดการจัดประเภทกลวิธีที่ทับซ้อนกัน ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ให้ชัดเจน หรือใช้การบูรณาการแนวคิดต่าง ๆ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดประเภทของกลวิธีการปฏิเสธขึ้นมาใหม่โดยใช้คนละเกณฑ์แยกออกจากกัน

6.2 งานวิจัยนี้ไม่ได้มุ่งศึกษาเชิงปริมาณจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาอาจไม่เพียงพอที่จะสรุปเป็นผลการวิจัยในภาพรวมได้ว่านักการเมืองไทยใช้กลวิธีการปฏิเสธอย่างไรในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริต ผู้วิจัยเห็นว่าควรขยายขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมรูปแบบของการสัมภาษณ์ทั้งการสัมภาษณ์แบบจัดเตรียม และแบบไม่ได้จัดเตรียม เนื่องจากมีงานวิจัยในอดีตที่พบว่ารูปแบบของการสัมภาษณ์อาจส่งผลต่อการเลือกกลวิธีการตอบคำถามของนักการเมือง (ศุภธิดา เทียมสมบูรณ์, 2541)

6.3 งานวิจัยนี้ไม่ได้มุ่งศึกษารูปแบบของคำถามที่สื่อมวลชนเลือกใช้ ทำให้ขาดการวิเคราะห์ในแง่ของปฏิสัมพันธ์และการต่อรองบรรทัดฐานในการสัมภาษณ์ทางการเมืองระหว่างสื่อกับนักการเมือง หากเพิ่มการวิเคราะห์ในประเด็นนี้จะช่วยให้งานน่าสนใจและเห็นถึงพลวัตของการใช้กลวิธีในการตอบคำถามของนักการเมืองในสถานการณ์นี้มากขึ้น

6.4 จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าการเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ ของนักการเมืองบางกลวิธีคุกคามหน้าทั้งตนเองและผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นกลวิธีที่สังคมไทยไม่ให้การยอมรับ เพราะเป็นการแสดงความไม่สุภาพต่อผู้อื่นผิดไปจากความคาดหวังของสังคมที่มีต่อภาพลักษณ์ด้านความเป็นผู้นำของนักการเมืองที่ควรจะเป็น ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการวัดประสิทธิผลของกลวิธีการปฏิเสธที่นักการเมืองเลือกใช้ โดยการวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่แสดงความคิดเห็นได้ คลิปปิดีโอการสัมภาษณ์นั้น ๆ ว่าเป็นไปในทางบวกหรือลบแล้วแสดงผลเป็นร้อยละ

6.5 จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (ประไพพรรณ พิงฉิม, 2559; Huiling & Yiting, 2025) ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการปฏิเสธกับการขอโทษของนักการเมืองไทยในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องทุจริตมีความน่าสนใจ เนื่องจากการเลือกใช้กลวิธีดังกล่าวในสถานการณ์นี้มีผลต่อการได้รับการสนับสนุนหรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

6.6 งานวิจัยนี้อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการนิยาม “เรื่องทุจริต” จากข้อค้นพบที่ได้ทำให้ทราบว่าระดับความรุนแรงของสถานการณ์มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธของนักการเมือง หากนิยามให้ชัดเจนว่าจะต้องเป็นสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองของนักการเมืองอย่างรุนแรง เช่น ถูกศาลฎีกาตัดสินว่าผิดมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงและได้รับบทลงโทษ คือ ถูกตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในทุกระดับ ถูกยุบพรรค หรือไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกตำแหน่ง หรือมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกฎหมายและศาลพิพากษาตัดสินว่ากระทำความผิดก็จะทำให้ผลการวิจัยที่ได้สะท้อนกลวิธีการปฏิเสธของนักการเมืองหลังการกระทำความผิดจริง ทำให้งานวิจัยมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น แต่ก็อาจทำให้ตัวอย่างที่ได้มีจำนวนน้อยลง

7. เอกสารอ้างอิง

- ฐิติภา คูประเสริฐ. (2560). *กลวิธีนำเสนอภาพลักษณ์บุคคลสาธารณะในการตอบคำถามสื่อมวลชน: กรณีความขัดแย้ง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฐิติภา คูประเสริฐ และ สมชาย สำเนียงงาม. (2559). *กลวิธีการรักษาหน้าตนเองของนักการเมืองเพศหญิงกรณีความขัดแย้งผ่าน สื่อประเภทอินเทอร์เน็ต. รวบรวมบทความวิจัยการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 6: อัตลักษณ์แห่งเอเชีย 2016, (หน้า 32-40). คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2566). *วัจนปฏิบัติศาสตร์กับความสุภาพและวัฒนธรรม: แนวคิดและแนวทางวิจัยภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธฤทัย สีหะเกรียงไกร. (2549). *กลวิธีการปฏิเสธเพื่อปกปิดความจริงในภาษาไทยของวัยรุ่น*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิจจาภา วงษ์กระจำ. (2545). *กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพพรรณ พิงฉิม. (2559). *เมื่อนักการเมืองไทยขอโทษ: การวิเคราะห์วัจนกรรมการขอโทษผ่านสื่อสาธารณะตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์. วารสารอักษรศาสตร์, 45(2), 305-350.*
- พระมหาธวัชชัย มาตาแก้ว & ศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (2557). *วัจนกรรมปฏิเสธของพระภิกษุ. วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 32(2), 111-132.*
- วรวรรณ เพ็ชรกิจ. (2549). “กลวิธีตอบคำถามของบุคคลสาธารณะกับการรักษาหน้าตนเอง”. ใน *กฤษฎาพรรณ หงส์ลดาธมภ์ และจันทิมา เอี่ยมมานนท์ (บ.ก.), พลวัตของภาษาไทยปัจจุบัน (หน้า 187-241).* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภธิดา เทียมสมบูรณ์. (2541). *กลไกทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองไทยในการให้สัมภาษณ์*

- สื่อมวลชน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์].จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สมบัติ จันทรวงศ์. (2549). *พูดไปสองไพเบี้ย: ทำความเข้าใจกับสิ่งที่นักการเมืองไทย (ไม่) พูด*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- สาวิตรี คทวนิช. (2557). การเมืองเรื่องการปฏิเสธ: กรณีศึกษารัฐบาลนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร.
วารสารภาษาและภาษาศาสตร์, 33(1), 62-86.
- Anchimbe, E. A. (2008). 'Veto the war but let no French head fall': Linguistic avoidance strategies in Jacques Chirac's Pre-Iraq War interview transcripts. *Journal of Language and Politics*, 7(1), 156-170.
- Basinger, S. J. & Rottinghaus, B. (2021). Skeletons in White House closets: A discussion of modern presidential scandals. *Political Science Quarterly*, 127(2), 213-239.
- Benoit, W. L. (1997). Hugh Grant's image restoration discourse: An actor apologizes. *Communication Quarterly*, 45(3), 251-267.
- Benoit, W. L. (2006). Image repair in President Bush's April 2004 news conference. *Public Relations Review*, 32(2), 137-143.
- Benoit, W. L. (2014). Review President Barack Obama's image repair on HealthCare.gov. *Public Relations Review*, 40(4), 733-738.
- Benoit, W. L., & Henson, J. R. (2009). President Bush's image repair discourse on Hurricane Katrina. *Public Relations Review*, 35(1), 40-46.
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1978). Universals in language usage: Politeness phenomena. In E. Goody, ed., *Questions and Politeness*. Cambridge University Press.
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge University Press.
- Bull, P. E., Elliot, J., Palmer, D., & Walker, L. (1996). Why politicians are three-faced: the face model of political interviews. *British Journal of Social Psychology*, 35, 267-284.
- Chen, R. (2001). Self – politeness; A proposal. *Journal of Pragmatics*, 33(1), 87-106.
- Chovanec, J. (2020). Those are not my words: Evasion and metalingual accountability in political scandal talk. *Journal of Pragmatics*, 158, 66-79.
- Clayman, S. E. (2001). Answers and evasions. *Language in Society*, 30(3), 403-442.
- Ekström, M. (2009). Announced refusal to answer: A study of norms and accountability in broadcast political interviews. *Discourse Studies*, 11(6), 1-22.
- Ekström, M. (2015). Political interviews. In K. Tracy, C. Illie, & T. Sandel (Eds.), *The international encyclopedia of language and social interaction*. (pp.1175-1186). Wiley Blackwell.
- García, C. (2011). Sex scandals: A cross-cultural analysis of image repair strategies in the cases of Bill Clinton and Silvio Berlusconi. *Public Relations Review*, 37(3), 292-296.
- Goffman, E. (1967). *Interaction Ritual: Essays on Face-to-Face Behavior*. Pantheon Books, New York.
- Hamrak, B., Simonovits, G. & Szucs, F. (2024). Equilibrium communication in political Scandals. *European Journal of Political Economy*, 85(December), 102580.

- Harris, S., Grainger, K., & Mullany, L. (2006). The Pragmatics of Political Apologies. *Discourse and Society*, 17(6), 715-737.
- Huiling, C. & Yiting, L. (2025). Refusals in Japanese parliamentary deliberations. *Journal of Pragmatics*, 242(9096), 237-250.
- Kampf, Z. (2009). Public (non-) Apologies: The Discourse of minimizing Responsibility. *Journal of Pragmatics*, 41(11), 2257-2270.
- Kampf, Z. (2021). Political speech acts in contrast: The case of calls to condemn in news Interviews. *Journal of Pragmatics*, 180(4), 203-218.
- Len-Ríos, E. M., & Benoit, W. L. (2004). Gary Condit's image repair strategies: determined denial and differentiation. *Public Relations Review*, 30(1), 95-106.
- Liebersohna, Y., Neumanb, Y. & Bekerman, Z. (2004). 'Oh Baby, It's Hard for Me to Say I'm Sorry': Public Apologetic Speech and Cultural Rhetorical Resources. *Journal of Pragmatics*, 36(5), 921-944.
- McNair, B. (1995). *An Introduction to Political Communication*. London: Routledge.
- Page, R., & Hansson, S. (2024). Dialogic analysis of government social media communication: How commanding and thanking elicit blame. *Discourse, Context & Media*, 57(February), 100757.